

Iz sveta tišine

Tadej Enci na evropskem prvenstvu gluhih v atletiki za Slovenijo pritekel bronasto odličje

Svetovni kongres gluhih in skupščina Svetovne zveze gluhih

Obvestilo uredniškega odbora

Pred vami je septembrska številka glasila Iz sveta tišine, v kateri lahko preberete zanimivosti s kongresa in skupščine Svetovne zveze gluhih, kulturnega festivala v Franciji in uspeha našega bronastelega atleta Tadeja Encija. Poleg rednih rubrik pa v časopisu lahko najdete tudi druge zanimivosti, nasvete in strokovne članke. Želimo vam prijetno branje. Glasilo Iz sveta tišine prispeva h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Če bi želeli tudi sami napisati kakšen prispevek, ste prisrčno vabljeni, da ga pošljete po elektronski pošti ali na naslov Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, s **pripisom 'za IST'**.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite prejemati, vas vabimo, da nam na naslov Zveze ali po elektronski pošti sporočite svoje ime, priimek ter naslov, da vas uvrstimo med njegove prejemnike.

Ne pozabite tudi na spletno glasilo IST, ki je dosegljivo na spletni strani www.zveza-gns.si.

Še vedno velja vabilo za dejavno sodelovanje pri ustvarjanju našega skupnega glasila Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Uredništvo

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo. Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Pošiljanje pisnega in slikovnega gradiva za glasilo IST

V uredništvo prihajajo različne vrste datotek in fotografij za objavo. Radi bi vas vnovič spomnili na že napisana navodila, kako in v kakšni obliki je treba pripraviti in poslati datoteke. Le ob upoštevanju navodil bomo lahko zagotovili kakovost našega tiskanega medija.

BESEDILNE DATOTEKE

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

SLIKOVNE PRILOGE

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije narejene s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega čitalca, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvirno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB. Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument! Ko boste besedilo v Wordu poslali po elektronski pošti, zraven pripnite še fotografije v formatu jpg. Če poslane fotografije in besedila ne bodo ustrezala navodilom, bomo članke prisiljeni zavrniti oziroma jih objaviti brez fotografij.

Uredništvo

Izdajatelj: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, Ljubljana, telefon: 01/500 15 00, telefaks: 01/500 15 22 **Spletna stran:** www.zveza-gns.si **Urednik:** Adem Jahjefendič, urednistvo.ist@zveza-gns.si **Uredniški odbor:** Boris Horvat, Franc Forštner, Aleksandra Rijavec Škerl, Tine Jenko, **Lektorica:** Anita Jurič **Oblikovanje:** ARTMEDIA **Tisk:** Tiskarna DTP Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. V posameznih primerih mnenja posameznikov ne izražajo obvezno tudi mnenja ZDGNS. Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo častdrugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografiji na naslovnici: Tadej Enci – prejemnik bronaste medalje na evropskem prvenstvu gluhih v atletiki **Foto:** Arhiv ZDGNS

Slavnostna podalitev

September je mesec, ko gluhi po vsem svetu obeležujejo svoj mednarodni teden. Letošnjo organizacijo mednarodnega tedna je skupaj z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije prevzelo Društvo gluhih in naglušnih Koper, ki praznuje tudi šestdesetletnico svojega delovanja. Ob častljivem jubileju jim iskreno čestitamo.

V tokratni številki lahko poleg zanimivih člankov in poročila s skupščine Svetovne zveze gluhih berete tudi o uspehu našega izjemnega atleta Tadeja Encija, ki je na devetem evropskem prvenstvu gluhih v atletiki za Slovenijo v kategoriji 400 metrov za moške pritekel bronasto odličje. Na bo Tadej Enci zgled mladim gluhim in naglušnim, da je s trdim delom in odrekanjem mogoče doseči vrhunske rezultate, a ne le na športnem področju, pač pa tudi v vsakdanjem življenju. Ob tej priložnosti mu izrekamo iskrene čestitke in se skupaj z njim veselimo novih uspehov!

Vroči meseci so za nami in v uredništvu smo s polnim zagonom že sredi avgusta začeli delati. V poletnih dneh pa so bila aktivna tudi nekatera naša društva in njihovi člani, ki so popestrili to številko glasila s svojimi prispevki. Za prejete prispevke in zanimive fotografije se vam zahvaljujemo in se veselimo skupnega ustvarjanja in informiranja naših številnih bralcev po vsej Sloveniji.

September je tudi čas, ko šolarji zakorakajo v novo šolsko leto, študenti opravljajo še zadnje obveznosti pred vpisom v višji letnik, prvošolci pa prvič sedijo v šolske klopi. Ne pozabite, da so otroci po počitnicah razposajeni in razigrani ter pogosto pozabijo na nevarnosti na cesti. Zato si s skupnimi močmi prizadevajmo, da bo njihova pot v šolo čim bolj varna.

Adem Jahjefendić

S sekretarjeve mize

*»Pri dobrih odnosih ne gre za dobivanje, temveč za dajanje.«
Misel, ki nas vse nagovarja, ko se svet in družba soočata z različnimi izzivi.*

Zakon o dolgotrajni oskrbi, osebni asistenci in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo

Ministrstvo je razgrnilo predlog zakona, ki med drugim tudi močno vpliva na področje invalidov in tako tudi gluhih in naglušnih. Vključuje smernice osebne asistencije. Ugotovili smo, da so usmeritve, zapisane v predlogu Zakona o osebni asistenci iz leta 2010, umaknili in s tem močno oškodovali gluhe in naglušne. Od ministrstva za delo smo zahtevali, da v omenjeni predlog zakona vnese vse tiste rešitve, ki so bile konsenzualno sprejete pri usklajevanju Zakona o osebni asistenci iz leta 2010.

Pravilnik o sodnih tolmačih

Na Ministrstvo za pravosodje smo podali pisne predloge sprememb Pravilnika o sodnih tolmačih, in sicer da se dosedanji dikciji »gluhonem oz. znaki gluhtonemih« zamenjata s sodobnimi in sprejetimi dikcijami, kot sta slovenski znakovni jezik oziroma gluha oseba. Ministrstvo je pripombe sprejelo in jih bo vneslo takoj, ko se omenjeni pravilnik spremeni.

Zakon o sodiščih

Na Ministrstvo za pravosodje smo podali pisne predloge sprememb Zakona o sodiščih, in sicer da se dosedanji dikciji »gluhonem oz. znaki gluhtonemih« zamenjata s sodobnimi in sprejetimi dikcijami, kot sta slovenski znakovni jezik oziroma gluha oseba. Ministrstvo je pripombe sprejelo in jih bo vneslo takoj, ko se omenjeni zakon spremeni.

Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb

Pristopili smo k pripravi predlogov za spremembo in dopolnitev omenjenega pravilnika. Vsi predlogi so bili usmerjeni v ustrezne prilagoditve za gluhe in naglušne. Omenjeni pravilnik zagotavlja red pri urejanju dostopnosti ter sloni na številnih standardih, med katerimi je eden najpomembnejših standard SIST ISQ 21542-2012 Gradnja stavb – dostopnost in uporabnost grajenega okolja.

Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2015–2025

Na podlagi javne razprave je Zveza pripravila pisne predloge in pripombe na omenjeni dokument. V predlogih smo izpostavili vse štiri kategorije uporabnikov (gluhi, naglušni, gluhoslepi, osebe s polževim vsadkom) ter ustrezne prilagoditve pri dostopnosti storitev, komunikacij in prostorov.

Komisija za študente s posebnimi potrebami na Univerzi v Ljubljani

Komisija je na svoji seji obravnavala tudi problematiko gluhih in naglušnih študentov, tako v delu prilagoditev prostorov kot tudi glede tolmača za znakovni jezik. Sprejeti so bili sklepi, da Univerza v Ljubljani podpira pravico gluhih do tolmača ter izraža pričakovanje, da se ustrezno financiranje teh storitev uredi s strani resornega ministrstva. Pri nekaterih članicah univerze že beležimo primere dobre prakse, ko ima gluh študent pokrite nekatere ure tolmačenja na podlagi individualiziranega načrta. Želimo, da se omenjena praksa razširi na vse ostale članice te univerze in tudi vseh ostalih univerz v Sloveniji.

Zavarovanja za tehnične pripomočke

S pomočjo podpredsednice naše Zveze Darje Pajk smo se obrnili na vse zavarovalnice v zvezi z urejanjem zavarovanja za tehnične pripomočke. V želji po iskanju ustreznih rešitev pričakujemo razgovore s predstavniki različnih zavarovalnic.

Različni slušni aparati

Skupščina in kongres Svetovne zveze gluhih 2015

Predsednik Zveze in član upravnega odbora Zveze Mladen Veršič ter predsednik Društva gluhih in naglušnih Severne Primorske Vladan Vukajlovič sta se udeležila skupščine in kongresa Svetovne zveze gluhih. Več o samem dogodku je zapisanega v posebnem prispevku in poročilu, ki je del tega glasila. V glasilu so objavljene tudi resolucije oz. zaključki kongresa, ki nakazujejo usmeritve dela celotne gluhe skupnosti.

Prilagoditev portala E-uprava Ministrstva za javno upravo

Na podlagi številnih evropskih direktiv in slovenskih predpisov smo se s pisnim pozivom obrnili na vse javne ustanove, ki prek spletnih strani informirajo svoje državljane, da le-te prilagodijo tudi gluhim osebam. V Sloveniji beležimo kar nekaj primerov dobre prakse in veseli nas dejstvo, da je k temu pristopilo Ministrstvo za javno upravo. Na podlagi številnih poslanih dopisov in obrazložitev je začelo prve postopke prilagajanja javnih informacij na svojih spletnih straneh tudi za gluhe. Sproti vas bomo obveščali o vseh novostih na tem področju. Zagotovo je vedno več javnih informacij prilagojenih tudi gluhim, kar nas zelo veseli. Dejstvo je, da številni zakoni in predpisi še niso dovolj, da se nekatere stvari uredijo. Na podlagi sprejetih aktov je namreč treba lobirati, pritiskati, utemeljevati, da se določena zapisana pravica na koncu realizira.

E-uprava

Štipendije za gluhe dijake

Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendiranje za šolsko leto 2015/2016 je razpisal štipendije za de-

Kongres Svetovne zveze gluhih

ficitarne poklice. Iz dokumentacije je razvidno, da se razpisujejo tudi štipendije za gluhe dijake. Višina razpisane štipendije za posameznega dijaka je 100 evrov mesečno.

Mednarodna konferenca o deinstitucionalizaciji

Sodelovali smo na konferenci, na kateri smo opozorili, da deinstitucionalizacija za vsako ceno ni sprejemljiva za vse invalide, prav gotovo pa ne za gluhe osebe. Na obiskih v Državnem zboru smo na ta problem opozorili ministrstvo in tudi vse poslanske skupine. Žal opažamo, da so nekatere skupine invalidov pri tem zelo agresivne in vso energijo usmerjajo v deinstitucionalizacijo pod vsako ceno.

Helen Keller – premiera gledališke igre skupine Tihe stopinje

Gledališka skupina Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Tihe stopinje pod taktirko gluhe režiserke Lade Lištvanove je pripravila novo gledališko igro z naslovom Helen Keller, v kateri so nastopali gluhi gledališčniki in so jo prek tolmača slovenskega znakovnega jezika predstavili v znakovnem jeziku in širši javnosti. Premierna igra je bila v gledališki dvorani SiTi Teater BTC v Ljubljani. V novi igri so prikazali zgodbo o Helen Keller, gluhoslepi ženski, ki je premagala svojo drugačnost in posvetila življenje delu za druge ljudi. Ves čas je imela ob sebi pomočnico, učiteljico Anne Sullivan, ki je bila komunikacijski most med njo in okolico. Razvila je posebno tehniko komuniciranja med njo in Helen. Nastopali so Zlatka Petrač, Marta Vavpetič, Jelena Bolšedonova, Nejc Drekonja, Barbara Čarman in Kati Perme. Iskreno čestitamo za čudovito doživeto predstavo!

Skupni sestanek na temo uporabe vavčerjev

Združenje tolmačev, tolmači, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, društva in številni gluhi posamezniki smo se udeležili skupnega sestanka s predstavnico Ministrstva za delo, družino, socialne

zadeve in enake možnosti, da smo se seznanili glede nepravilnosti pri uporabi vavčerjev, se ponovno informirali o vseh stvareh glede pritožbenega postopka ter se dogovorili o skupnih aktivnostih za osveščanje uporabnikov ter tolmačev. Na koncu sestanka smo se strinjali, da gre za kontinuirano aktivnost ter da se preprečijo morebitne zlorabe in nepravilnosti na strani vseh potencialnih udeležencev. Združenje tolmačev je pripravilo vse potrebno za sklic in izvedbo tega sestanka. Želimo si, da se te informacije čim bolj razširijo med vse uporabnike.

Okrogla miza na temo invalidnine in drugih pravic gluhih in naglušnih

Na Zvezi smo organizirali posebno okroglo mizo na temo invalidnine in številnih drugih individualnih pravic gluhih in naglušnih. Odprli smo nekatere aktualne zakone in osvetlili možnosti za telesno okvaro, invalidnino, osebno asistenco in druge pravice.

Obiski poslanskih skupin v Državnem zboru

Na formalni in neformalni ravni potekajo vsakoletni obiski poslanskih skupin v Državnem zboru, kjer obrazložimo aktualne zadeve, osvetlimo največje izzive in podamo ustrezne predloge in rešitve. Prejeli smo pozitivne povratne informacije in ti pogovori se bodo nadaljevali v drugi polovici leta. Začrtali smo nekatere skupne zadeve, ki jih bomo v kratkem realizirali.

Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 4

Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika na Zvezi je v sodelovanju z zunanjimi sodelavci izdal Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 4. Gre za četrti slikovni slovar, ki je velik pripomoček pri poučevanju tečajev slovenskega znakovnega jezika. Delo na razvoju slovenskega znakovnega jezika poteka pospešeno in veseli nas pozitiven odziv različnih ustanov, ki želijo svoje znanje obogatiti z znakovnim jezikom. Veseli nas tudi dejstvo, da Zveza razpisuje tečaje za vse štiri stopnje ter da je za nje kar velik interes. S tem ko smo poenotili tečaje, usposobili izvajalce ter naredili enotna potrdila, se skrbno vodi evidenca, kje se tečaji izvajajo in koliko udeležencev imajo. Še vedno pa opažamo, da se po različnih koncih Slovenije izvajajo razne oblike poučevanja znakovnega jezika, mimo vednosti Zveze in z izvajalci, ki niso šli skozi program usposabljanja. Ti udeleženci tudi ne dobijo potrdila Zveze. Vsekakor je cilj vse to poenotiti in zagotoviti ustrezno kakovost izvajanja.

Državni praznik v uradu predsednika Republike Slovenije tudi v znakovnem jeziku

Ob državnem prazniku, dnevu državnosti, so v uradu predsednika Republike Slovenije organizirali dan odprtih vrat. Obiskovalci so si pod strokovnim vodstvom uslužbencev protokola Republike Slovenije ogledali poslopje predsedniške palače. Pred predsedniško palačo je bila postrojena častna straža garde Slovenske vojske. Organiziran je bil tudi poseben kulturni program, ki so ga pripravili člani Društva DLAN. Program je bil hkrati namenjen praznovanju tedna Helen Keller, gluhoslepe ameriške pisateljice. Vodenje je bilo podprto s tolmačem za slovenski znakovni jezik. Predsednik Zveze Mladen Veršič se

Urad predsednika Republike Slovenije

je na povabilo urada z veseljem odzval in spregovoril nekaj besed tudi s slovenskim predsednikom.

Vodstvo po Državnem zboru v znakovnem jeziku s poslancem in tolmačem za slovenski znakovni jezik Janijem Möderndorferjem

Državni zbor se je peto leto zapored pridružil Poletni muzejski noči, ki je bila priložnost, da obiskovalci spoznajo umetnostnozgodovinsko dediščino Glanževe stavbe in si obenem ogledajo razstavo, namenjeno prikazu nastajanja poslopja današnjega Državnega zbora. Iz pestrega in zanimivega obdobja nastajanja poslopja tedanje palače Ljudske skupščine se je namreč ohranila dokaj obsežna dokumentacija, ki zajema številne skice, načrte, študije prostorov in pohištva, konkretna naročila, izvršilne načrte, predračune ter najrazličnejše preizkuse in poročila o poteku gradnje. Zbrane obiskovalce je v predverju velike dvorane pozdravil tudi predsednik Državnega zbora dr. Milan Brglez. Tokrat je bilo prvič poleg klasičnega vodenja zagotovljeno tudi vodenje s tolmačenjem v znakovni jezik.

Novi paketi Simobila za člane društev Zveze

Na podlagi naših predlogov je Simobil prisluhnil potrebam gluhih in naglušnih in razširil paleto paketov za različne uporabnike, ki imajo različne potrebe. S temi paketi se pokrije širši krog uporabnikov, predvsem pa se je prisluhnilo specifičnim potrebam gluhih in naglušnih posameznikov.

Slovenski filmski center

Številne aktivnosti Zveze na področju dostopnosti filmov za gluhe in naglušne so obrodile pozitivne spremembe. Slovenski filmski center mora ob produkciji slovenskih filmov poleg redne dejavnosti produkcije poskrbeti tudi za urejanje podnapisov ter zvočne opise za filme, ki jih producirajo. Gre za velik korak naprej, da se tudi slovenski filmi prilagodijo gluhih in naglušnim.

Skupščina Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije

V poletnih mesecih je potekala skupščina Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije, ki sta se je udeležila tudi dva predstavnika Zveze.

Skupščina je potrdila vsa poročila in usmeritve dala za naprej. Delegati so se seznanili tudi z aktualnimi dogajanjem okoli delovanja in financiranja invalidskih organizacij v Sloveniji.

Festival Clin d'Oeil 2015, Reims, Francija

Dve gluhi osebi sta se udeležili omenjenega festivala in aktivno sodelovali pri njenem programu. Poklicni gluhi umetniki so pokazali svoje izdelke, produkcije in kreativnosti ter si med sabo izmenjali številne dragocene izkušnje.

Prizor s festivala

Kinodvor v Ljubljani s slušno indukcijsko zanko predvajal tudi film Pleme v znakovnem jeziku in z gluhih igralci

V sodelovanju s Kinodvorom smo ponovno podprli predvajanje filma v znakovnem jeziku. Film, posnet z gluhih neprofesionalnimi igralci, izključno v znakovnem jeziku in brez podnapisov, je brutalna zgodba o odraščanju, v kateri govorica telesa pove več kot katerakoli beseda. Prvenec ukrajinskega režiserja je osupnil kritike na lanskem festivalu v Cannesu, kjer je prejel glavno nagrado v sklopu Tedna kritike. Dobro sodelovanje s Kinodvorom je obrodilo tudi prilagoditev naglušnim, in sicer da je od julija 2015 dalje v njihovi dvorani vgrajena slušna zanka za vse osebe, ki imajo slušni aparat.

Kinodvor

Državno prvenstvo v košarki 3x3 Košarkarske zveze Slovenije

Naši gluhi košarkarji so se letos udeležili dveh turnirjev državnega prvenstva v ulični košarki ter nabirali dragocene izkušnje ter utrjevali pripravljenost za tekmovanja na najvišji ravni. Želimo si, da igralci ohranjajo tekmovalno pripravljenost in da so lahko konkurenčni na najvišjih tekmovanjih. Uspeli so zabeležiti nekaj zmag, zagotovo pa se dobro sodelovanje med Športno zvezo gluhih in Košarkarsko zvezo Slovenije nadaljuje.

Dobrodelni ogled predstave *Moška copata*

Košarkarska zveza Slovenije podprla Športno zvezo gluhih Slovenije in košarko gluhih

Dobro sodelovanje Športne zveze gluhih Slovenije in predsednika Roberta Žlajpah ter Zveze s Košarkarsko zvezo Slovenije je obrodilo izredno lepo prireditvev. Na Košarkarski zvezi Slovenije so skupaj s Špas Teatrom in mnogimi dobrimi ljudmi pripravili uprizoritev monokomedije Ranka Babića z naslovom *Moška copata*. Predstavo smo si lahko skupaj s slovensko moško člansko reprezentanco ogledali v Kulturnem domu Mengeš, domovanju Špas Teatra. Sponzorje, partnerje in prijatelje Košarkarske zveze Slovenije so povabili, da naredijo nekaj dobrega ter se ob tem še nasmejijo. Celotni izkupiček iz prodaje vstopnic in iz donacijskih sredstev, nakazanih na račun pri Zvezi prijateljev mladine, bo namenjen reprezentanci v košarki na vozičkih in reprezentanci gluhih in naglušnih.

Evropsko prvenstvo gluhih v atletiki – bron Tadeja Encija

Tadej Enci je na 9. evropskem prvenstvu gluhih na Poljskem dosegel bron v teku na 400 metrov. S tem tekom je dosegel tudi osebni rekord. Mladi atlet je nastopil tudi v teku na 200 metrov in se uvrstil v finale. Za oba dosežka mu iskreno čestitamo. Velenjčan je prvič nastopal na mednarodnem prvenstvu gluhih, medtem ko je za sliščečo reprezentanco med mladimi nastopil že dvakrat. Prvič je

Tadej Enci

za slovensko reprezentanco nastopil že pri 16 letih. Trenira 6-krat na teden po dve do tri ure in se udeležuje številnih tekmovanj. Zagotovo je to svetla prihodnost mladega atleta.

Svetovno prvenstvo gluhih v tenisu – dobri Marino Kegl

V Angliji je potekalo svetovno prvenstvo gluhih v tenisu. Marino je v drugem kolu izgubil proti olimpijskemu prvaku Laurentu iz Francije, ki je na koncu stal na stopničkih za tretje mesto. Zagotovo je med vsemi športi gluhih tenis postal izredno zahteven in vedno bolj vrhunski. Najožji krog tenisačev igra na izredno visokem nivoju. Naj omenimo, da finalist olimpijskih iger gluhih Gabor iz Madžarske ni prišel med tri najboljše. Zagotovo pa nas veseli, da smo v Sloveniji gostili najboljše tenisače sveta, saj so vsi igralci, ki so nastopali poleti v Portorožu, med dobitniki medalj oziroma med prvimi štirimi mesti na svetovnem prvenstvu. Zmagovalec portoroškega turnirja je postal tudi svetovni prvak. Čestitamo Marinu in mu želimo še naprej uspešno športno pot!

Številne novosti na spletni strani Zveze

Ob povratku magistre Grošelj s porodniške se vrstijo številne novosti na spletni strani in socialnem omrežju Zveze. Spletna stran beleži vedno večji obisk, zahteve in pričakovanja uporabnikov pa so tudi čedalje višja in predvsem nas veseli, da nekateri prispevki beležijo rekordne gledanosti. Imajo tudi do 3000 ogledov, zagotovo pa je rekord dosegel prispevek Spletne TV o gluhem popotniku, ki je letos poleti obiskal Slovenijo. Prispevek o njem je dosegel gledanost nad 3000 ogledov. Vabimo vas, da si številne informacije, novosti in vsebine ogledate na spletni strani Zveze tudi vi, in sicer na www.zveza-gns.si.

Matjaž Juhart

Svetovni kongres gluhih in skupščina Svetovne zveze gluhih v Istanbulu v Turčiji

Skupščina Svetovne zveze gluhih (WFD)

Pred uradnim začetkom kongresa je potekala skupščina Svetovne zveze gluhih v Istanbulu v Turčiji. Zbrali so se gluhi delegati iz 74 držav z vsega sveta. Delegati so obravnavali poročila in načrte dela Svetovne zveze gluhih za preteklo in prihodnje obdobje. Potrdili so poročila in številne usmeritve. Najpomembnejše so bile volitve za predsednika Svetovne zveze gluhih in potrditev, kje bo prihodnji svetovni kongres. Collin Allen iz Avstralije ostaja predsednik Svetovne zveze gluhih. Zmagal je z veliko veličino podpore. Na zelo ostro pa je potekal dvoboj za organizacijo naslednjega kongresa. V boju med Hongkongom in Parizom je s samo tremi glasovi razlike zmagal Pariz. Volitve in postopke je vodil nam dobro znani dr. Adam Kosa, poslanec Evropskega parlamenta. Naslednji svetovni kongres gluhih bo leta 2019 v Parizu v Franciji. Skupščine Svetovne zveze gluhih sta se udeležila Mladen Veršič, predsednik naše Zveze, Vladan Vukajlovič, član Upravnega odbora Zveze, in predsednik Društva gluhih in naglušnih Severne Primorske.

Naša predstavnika na skupščini Svetovne zveze gluhih

Kongres Svetovne zveze gluhih (WFD)

Kongresa se je udeležilo 1300 gluhih iz 79 držav sveta. Prvič so bili prisotni tudi predstavniki Severne Koreje. 6 glavnih tem in 6 podpodročij. 111 predavateljev. 90 tolmačev tolmačilo v 49 jezikov različnih držav. Trajalo 5 dni. Slovenijo zastopala predsednik Mladen Veršič in Vladan Vukajlovič. Ob kongresu so potekali še razstava različnih organizacij, kongres WFD Youth (mladi), kongres WASLI (tolmači), srečanje CODA (otroci gluhih staršev), številni sestanki, srečanja in neformalni pogovori.

O vseh ključnih zadevah in novicah smo poročali sproti v naših medijih.

Otvoritev kongresa

Številni gluhi z vsega sveta so bili prisotni na svečani otvoritvi, na kateri so spregovorili različni predstavniki Svetovne zveze gluhih, pa tudi predstavniki turške zveze gluhih in vlade, Mednarodne organizacije naglušnih, Mednarodne organizacije invalidov (IDA), izrečena pa je bila tudi posebna izjava generalnega sekretarja OZN dr. Bana Ki-moona, ki je povedal, da je na svetu približno milijarda oseb z invalidnostjo. Svetovna zveza gluhih združuje 132 držav z vsega sveta in okoli 70 milijonov gluhih. Leta 2013 je podpisala posebno izjavo sodelovanja z Mednarodno organizacijo naglušnih (IFHOH). Skupaj z gluhoslepimi in gluhihimi z več motnjami predstavljajo večjo skupino invalidov. Zato ni slučajno, da sta podpredsednika Mednarodnega združenja invalidov predsednika Svetovne zveze gluhih in Mednarodne organizacije naglušnih.

Otvoritvena sovesnost

Program kongresa

Program kongresa je bil razdeljen na glavna področja, in sicer človekove pravice, znakovni jezik in kultura gluhih, izobraževanje gluhih, dostopnost in tehnologija, države v razvoju, zdravje in gluhoti ter številna podpodročja, kot so gluhi otroci in ženske, tolmačenje, mladi, kombinirani (več vrst invalidnosti poleg gluhoti), gluhoslepi, starejši, istospolni in otroci gluhih staršev.

Vsako dopoldne so potekala plenarna predavanja za vse udeležence po temah glavnih področij, nato pa smo se razdelili v več skupin. Številna predava-

Izbor kandidata za organizacijo naslednje skupščine Svetovne zveze gluhih

nja omogočajo globlji vpogled in znanje. Skupnost gluhih je zelo heterogena in raznolika, zato je treba spoštovati raznolikost ne samo med gluhihimi in slišječimi, temveč tudi znotraj same skupnosti gluhih. Največja vrednota je vsekakor medsebojno spoštovanje in sobivanje.

Tehnologija je na voljo tudi gluhih in čas je, da si jo prilastijo in jo uporabljajo sebi v korist. Potrebni sta večja angažiranost gluhih ter njihova usposobljenost v uporabi različnih tehnoloških možnosti, ki jih ponuja svet.

Raziskave na področju izobraževanja so pokazale, da so pri izobraževanju gluhih potrebni trije temeljni pogoji:

- izobraževanje v znakovnem jeziku,
- ohranitvi kulture in identitete gluhih,
- socialna sredina gluhih v znakovnem jeziku v procesu izobraževanja.

Iz tega sledi, da je izredno pomembno ohraniti posebne šole za gluhe, kjer so idealno in optimalno izpolnjeni vsi trije pogoji. Vsaka država se mora boriti za ohranitev posebnih šol za gluhe in predvsem zagotovitev konkurenčnejšega znanja. Preveč je popuščanja in predvsem je treba dvigniti nivo znanja in izkušenj, da bodo gluhi konkurenčnejši na trgu dela.

Delegatka s Tajske in predsednik Zveze Mladen Veršič

Mentalno zdravje gluhih je še vedno eno od tem in področij dela z gluhihimi, ki se mu posveča najmanj pozornosti. Gluhota sama ne razvije nobene bolezni, ampak gluhi so, tako kot vsi ostali ljudje, lahko podvrženi različnim oblikam bolezni mentalnega zdravja. Gluhi zato potrebujejo strokovno usposobljene ljudi, tolmače in okolje v znakovnem jeziku, da se lahko posvetijo reševanju svojih osebnih stisk, konfliktov in bolezni. Nacionalne zveze gluhih morajo pristopiti k pripravi programa, storitev in svetovalnega centra na področju mentalnega zdravja. Kongres je ponudil široko paleto znanja in izkušenj.

Predsednica Mednarodne organizacije naglušnih Ruth Warrick in predsednik Zveze Mladen Veršič

Še vedno beležimo velike razlike v pravicah gluhih med državami v razvoju in drugimi državami. Slovenija glede na trenutne razmere ne sodi v skupino držav v razvoju, zagotovo pa je še veliko stvari treba razviti. In gre za stalni razvoj.

Sprotno usposabljanje tolmačev je izredno pomembno za njihov razvoj. Vloga gluhe osebe v javnosti je odvisna od vloge in usposobljenosti tolmačev, zato je nujno potrebno dobro sodelovanje in permanentno izobraževanje.

Spremljajoči dogodki na Svetovni zvezi gluhih

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije – Mednarodna organizacija naglušnih

Vzporedno s kongresom potekajo tudi številni pogovori. Predsednik Zveze Mladen Veršič se je sestal s predsednico Mednarodne organizacije naglušnih, s katero sta med drugim odprla temo kandidature

Slovenije pri organizaciji kongresa in skupščine naglušnih iz Evrope in sveta. Predsednica Mednarodne organizacije naglušnih zelo dobro pozna delo Zveze ter jo zelo ceni. Pozna Slovenijo in prepričani smo, da smo na dobri poti k uresničitvi tega velikega dogodka za naglušne v Sloveniji in po svetu.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije – (EX) Jugoslavija (Jadranska konferenca gluhih in naglušnih ali Adriatic Conference for the Deaf and hard of hearing)

Ob robu dogajanja okoli kongresa je bilo opravljenih kar nekaj pogovorov in sestanek na temo organizacije izobraževalne konference vseh zvez gluhih in naglušnih bivše skupne države Jugoslavije. Opravljeni so bili pogovori s predstavniki zvez Hrvaške, Srbije, Bosne in Hercegovine, Kosova,

Naša delegata in predsednica Zveze gluhih in naglušnih Srbije (levo) ter delegatka s Kosova

Črne gore, Makedonije in še z nekaterimi voditelji Evropske zveze gluhih. Pokazal se je velik interes po skupnem dogodku in potekajo resni pogovori o skupni konferenci. Več informacij bomo podali po uskladitvi termina, teme in kraja. Regijsko medsebojno povezovanje je izredno pomembno za informiranje, pomoč in podporo.

Častna predsednica Svetovne zveze gluhih dr. Liisa Kauppinen in predsednik Zveze Mladen Veršič

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije – častna predsednica Svetovne zveze gluhih dr. Liisa Kauppinen

Predsednik Zveze se je srečal z dr. Kauppinen ter z njo izmenjal nekaj informacij. Dr. Kauppinen je dobra znanka Slovenije, saj je bila že večkrat pri nas. Naša država ji je zelo všeč in srčno pozdravlja vse gluhe in naglušne v Sloveniji. Dr. Kauppinen je leta 2013 prejela posebno nagrado OZN za dosežke na področju človekovih pravic gluhih ter je skupaj z dr. Markom Jokinnenom soustvarjala Konvencijo OZN o pravicah invalidov. Konvencija izrecno omenja tudi gluhe in znakovni jezik. Svetovna zveza gluhih je ustanovila poseben sklad za pomoč gluhim ženskam in skupnostim gluhih v državah v razvoju, ki ga je poimenovala po njenem imenu.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije – Svetovna zveza gluhih

Predsednik Zveze Mladen Veršič in Vladan Vukajlovič sta se sestala z vodstvom Svetovne zveze gluhih in predsednikom Colinom Allenom. Slovenija je predstavila delo Zveze ter se Svetovni zvezi gluhih zahvalila za podporo pri razglasitvi dneva slovenskega znakovnega jezika leta 2014. Predstavila je tudi načrt dela ter izpostavila trenutno največji problem gluhih v Sloveniji, in sicer področje izobraževanja gluhih otrok tako v integraciji kot v posebnih šolah za gluhe in naglušne. S strani Svetovne zveze gluhih smo prejeli čestitke za dobro delo v Sloveniji in vzpodbudo za delo v prihodnje.

Uradni zaključek

Kongres Svetovne zveze gluhih leta 2019 bo meseca julija v Parizu, v Franciji.

Aktualne novice in aktivnosti o Svetovni zvezi gluhih ter informacije s kongresa si lahko ogledate na spletnih straneh Zveze: www-zveza-gns.si ali na www.wfdcongress2015.org.

Mladen Veršič in Vladan Vukajlovič

SVETOVNA ZVEZA GLUHIH
Pravni sedež – Helsinki, Finska

Mednarodna nevladna organizacija v uradni povezavi z ECOSOC, UNESCO, ILO, WHO in Svetom Evrope.
WFD je bila ustanovljena leta 1951 v Rimu.

PO Box 65, 00401 Helsinki, Finska
www.wfdeaf.org

Predsednik
COLIN ALLEN
E-pošta: info@wfdeaf.org

RESOLUCIJA

XVII. SVETOVNEGA KONGRESA SVETOVNE

ZVEZE GLUHIH

28. julij–1. avgust 2015, Istanbul, Turčija

Ta resolucija je na voljo v mednarodnem znakovnem jeziku na spletni povezavi
<http://wfdeaf.org/whoarewe/world-congress/xvii-resolution>

Svetovna zveza gluhih (WFD), njene članice in 1.312 udeležencev iz 97 držav, ki so se zbrali na XVII. Svetovnem kongresu Svetovne zveze gluhih v Istanbulu, ob sklicevanju na izjavo generalnega sekretarja Združenih narodov Bana Ki-moona, ki je v svojem sporočilu kongresu poudaril, da »je priznavanje invalidnosti kot sestavnega dela človeške raznolikosti bistvenega pomena za priznavanje sposobnosti invalidov«,

poudarja, da so gluhe osebe pomemben in ključni del človeštva z edinstvenim kulturnim in jezikovnim prispevkom k človeški raznolikosti, in

izraža svojo kolektivno zavezanost h krepitvi raznolikosti v skupnostih gluhih po vsem svetu.

Za doseganje teh ciljev XVII. Svetovni kongres Svetovne zveze gluhih

poziva vlade po svetu k popolnemu spoštovanju načel Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov;

ponovno potrjuje svojo zavezanost k spodbujanju polnega uresničevanja človekovih pravic, kot so zapisane v Konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov in v vseh drugih pogodbah o človekovih pravicah;

zahteva, da Združeni narodi in mednarodni partnerji sprejmejo ukrepe za spodbujanje polnega sodelovanja gluhih oseb v postopkih poročanja o človekovih pravicah, vključno z izdelavo vzporednih poročil Odboru za pravice invalidov;

priznava znakovne jezike kot sestavni del jezikovne raznolikosti, pri čemer z zaskrbljenostjo opaža, da so številni znakovni jeziki po svetu ogroženi;

priznava pomen ozaveščanja staršev o jezikovnih človekovih pravicah in kulturnih pravicah gluhih in gluhoslepih otrok ter mladine;

poziva Združene narode, vlade in raziskovalne partnerje, da prepoznajo in spodbujajo številne prednosti uporabe znakovnega jezika pri izobraževanju

za vse otroke, zbirajo ter objavljajo primere dobre prakse in statistične podatke o dosežkih gluhih otrok na področju izobraževanja;

poudarja potrebo po ukrepih na mednarodni in nacionalni ravni, namenjenih krepitevi pravic gluhih otrok do izobraževanja, vključno s spodbujanjem dvojezičnega izobraževanja v skladu s 24. členom Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov, kot po sredstvih za polno udeležbo gluhih oseb v družbi, vključno na področju visokošolskega izobraževanja, zaposlovanja, političnega in državljankega življenja;

usmerja pozornost na pedagogiko, ki je osredotočena na gluhe, pri usposabljanju učiteljev ter pospeševanju vizualnega učenja in raziskav s področja izobraževanja gluhih in gluhoslepih otrok in mladine;

odločno poudarja potrebo po pravičnem dostopu za ženske in manjšine v skupnostih gluhih, vključno z etničnimi manjšinami, gluhih osebami z več invalidnostmi, skupnostmi gluhih lezbijk, gejev, biseksualcev in transseksualcev, gluhih priseljenci ter gluhih podeželskim prebivalstvom;

spodbuja ukrepe, ki pospešujejo dostop – s poudarkom na dostopu v znakovnem jeziku – do zdravstvene oskrbe za gluhe in gluhoslepe osebe po vsem svetu, vključno s storitvami duševnega zdravja, svetovanjem in zdravstvenim izobraževanjem ter s posebno pozornostjo na zdravstvene težave žensk;

zagovarja pravico gluhih in gluhoslepih oseb, v skladu s 25. členom Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov, do zagotavljanja najvišjega

možnega standarda zdravstvene oskrbe, še zlasti za ljudi, ki živijo v odročnih in izoliranih skupnostih;

potrjuje, da mora vsa nastajajoča in sedanja informacijska in komunikacijska tehnologija vključevati načela univerzalnega oblikovanja, ki gluhih in gluhoslepim osebam omogoča polno življenje brez ovir, upoštevajoč pomembno vlogo, ki jo igra dostopna tehnologija na vseh področjih življenja, všteti z izobraževanjem, zaposlovanjem, službami za ukrepanje v sili in socialnimi interakcijami;

ugotavlja, da bi morali Združeni narodi razvrščati in razširjati informacije ter spodbujati neodvisne in nepristranske raziskave s področja gluhih, ki bodo dostopne skupnostim gluhih po svetu, še zlasti gluhih v državah svetovnega juga;

opaža mnogo dobrih zgledov najboljše prakse pri delu z gluhihmi po vsem svetu in poziva druge organizacije, kot so nacionalne organizacije gluhih, nevladne organizacije, izobraževalne ustanove in mednarodne agencije, da razširjajo primere dobre prakse;

poziva mednarodne in nacionalne agencije za pomoč, da v razvojne projekte posebej vključujejo gluhe osebe. V državah, kjer se projekti izvajajo, morajo biti gluhi vključeni v vse vidike teh projektov ter imeti možnost sodelovanja na mednarodnih srečanjih.

XVII. Svetovni kongres Svetovne zveze gluhih se s tem zavezuje k sodelovanju med Svetovno zvezo gluhih, nacionalnimi organizacijami gluhih, nevladnimi organizacijami in Združenimi narodi, njegovimi državami članicami in agencijami za polno uresničitev teh ciljev.

Spletna TV je globalni medij, ki informira in izobražuje s sliko, tekstom, znakovnim jezikom ter z zvokom.

Spletno informiranje je celovito, ažurno, relevantno ter časovno in prostorsko neomejeno.

Vabimo vas k ogledu naših prispevkov, ki so s klikom dostopni na spletni strani Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije www.zveza-gns.si.

Kako neinvalidi vidijo invalide?

Gluhe osebe velikokrat stopajo na ulico, na delovno mesto, v šolo ali druge javne prostore s cmokom v grlu. V strahu in zadržkom. Zakaj? Njihove misli so polne vprašanj, kot so: »Ali me bodo razumeli, če se bom moral s kom pogovoriti? Če se mi kaj zgodi, kako bom ljudem povedal, da potrebujem pomoč? Kaj če se mi kaj zgodi na cesti, kako bom poklical pomoč?« Teh situacij je vsak dan nešteto in gluhe osebe so mnogokrat v strahu, saj se zavedajo, da živijo v okolju, ki ne zna njihovega jezika, tj. znakovnega jezika. Gluhi imajo namreč svoj jezik. Znakovni jezik.

Pa vendarle imajo tudi neinvalidi svoje videnje invalidov. In zanimivo je, kako se le-to razlikuje glede na posamezno vrsto invalidnosti. V ZDA je bila izvedena obsežna raziskava na vzorcu več deset tisoč ljudi, v kateri so mimoidočim, študentom in drugim postavili 4 zelo preprosta vprašanja:

1. Vprašanje: Kaj občutite, ko na ulici zagledate osebo na vozičku? Med vsemi odgovori je bil najbolj pogost naslednji: »Spoštovanje!«
 Obrazložitev: neinvalidom se velikokrat porodijo občutki spoštovanja, ko zagledajo osebo, ki z rokami poganja voziček in se bori s preprekami na cesti.

Katero čustvo se vam porodi, ko zagledate osebo na vozičku?

2. Vprašanje: Kaj občutite, ko na ulici zagledate osebo z motnjo v duševnem razvoju? Med različnimi odgovori je bil najbolj pogost naslednji: »Usmiljenje!«
 Obrazložitev: neinvalidom se velikokrat porodijo občutki usmiljenja in si mislijo: »Joj, ubogi revež, smili se mi in smilijo se mi njegovi starši, da imajo takega otroka. Res je <bogi>.«

Katero čustvo se vam porodi, ko zagledate osebo z motnjo v duševnem razvoju?

3. Vprašanje: Kaj občutite, ko na ulici zagledate slepo osebo, ki v roki drži belo palico in tapka po cesti, ko hodi proti svojemu cilju? Izmed vseh odgovorov je bil najbolj pogost naslednji: »Pomoč!«
 Obrazložitev: neinvalidom se velikokrat porodijo občutki, da morajo slepi osebi pomagati. Morda ji ponudijo pomoč pri prečkanju ceste, vstopanju na avtobus ali pa v trgovini zanjo vzamejo kaj s police. Zbudijo se občutki sočutja do sočloveka in hitro ter naravno ljudje pomislijo, kako naj taki osebi pomagajo.

Se tudi vam porodijo takšni občutki?

4. Vprašanje: Kaj občutite, ko na ulici zagledate gluho osebo, ki se z drugo gluho osebo pogovarja v znakovnem jeziku? Med odgovori je bil najbolj pogost naslednji: »Strah!«
 Obrazložitev: neinvalidom se velikokrat porodijo občutki strahu pred situacijo, da bi se znašli sami v prostoru z gluho osebo ali da bi se morali na cesti ali kjerkoli drugje z gluho osebo pogovarjati. Neinvalidi se mnogokrat izogibajo gluhim ose-

bam, saj vedo, da je edini način pogovora z njimi možen prek znakovnega jezika, ki pa ga ne obvladajo. Tudi če si lahko z gluho osebo izmenjajo nekaj vljudnostnih izrazov, pogovor ne seže dlje

od tega. Najbolj pogosto čustvo ali misel neinvalidov v stiku z gluho osebo je torej strah.

Tako kot je gluhe osebe strah, ker ne vedo, kako se bodo znašle v situaciji, ko bodo morale biti v stiku oz. odnosu z drugo osebo, je tudi neinvalidi strah odnosov z gluhih. Gluhota je nevidna invalidnost in pri človeku se pojavi stiska, ko z drugo osebo ne more spregovoriti, ker nimata skupnega jezika. To je najbolj pogosta zadrega, ki pa ne velja za vse – in tako kot so nekateri gluhi odprti in razumevali do slišče okolice, so tudi nekateri neinvalidi odprti in razumevali do gluhih. Vendar je to bolj izjema kot pravilo.

Matjaž Juhart

**Naše apartmaje
»Trobentica 5, Marjetica 18, Marjetica 45 in Sončnica 8«
v Moravskih Toplicah
smo opremili z brezžičnim internetom.
Z novo pridobitvijo vam omogočamo
brezplačen internetni dostop.**

Tadej Enci, prejemnik bronaste medalje na evropskem prvenstvu gluhih v atletiki, na sprejemu pri županu Mestne občine Velenje

Župan Mestne občine Velenje je v četrtek, 30. 7. 2015, pripravil sprejem za Tadeja Encija, ki je na evropskem prvenstvu gluhih v atletiki posegel po najboljših mestih, saj je osvojil bronasto medaljo v teku na 400 metrov.

Župan Bojan Kontič je mlademu atletu čestital v imenu občine in tudi vseh prisotnih na sprejemu. Poudaril je pomen Tadejevega uspeha kot dokaz, da se z veliko truda in odrekanja, kljub njegovi okvari sluha, da predstavljati meje. Dodal je, da je njegov uspeh, poleg osebnega zadovoljstva, tudi velika promocija Velenja, ki slovi kot mesto športa, in da mu vsekakor želi še več takšnih dosežkov na vseh ravneh njegove športne kariere.

Nekaj besed je dodal tudi predsednik Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje Franc Forštner, in sicer da je Tadejev uspeh pomemben za gluho in naglušno skupnost in da mu je žal, da

mladi športnik ni bil njihov član že prej, ter da ga bo kot predstavnik društva na atletski poti podpiral.

Zahvalne besede ob uspehu so prišle tudi od drugih prisotnih, predstavnika Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite, Športne zveze gluhih Slovenije, Atletskega kluba Velenje in Športne zveze Velenje. Vsi v Tadeju vidijo mladeniča, ki v svoji športni karieri lahko poseže precej visoko in se razvije v vrhunskega športnika.

Tadej se je županu zahvalil za čestitke in sprejem ter obljubil, da bo v prihodnosti skušal posegati še više. Obljubil je zlato medaljo na naslednjem prvenstvu. Zahvalil pa se je tudi vsem ostali prisotnim, še posebej svojim staršem ter sestri za pomoč in podporo.

Metka Rednak Glažar

Sprejem pri Bojanu Kontiču, županu Mestne občine Velenje

Srečanje samopomočnih skupin naglušnih članov Društva gluhih in naglušnih Celje in Medobčinskega društvo gluhih in naglušnih Velenje

Društvo gluhih in naglušnih Celje in Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje sta 29. 4. 2015 skupno organizirali srečanje samopomočnih skupin v Velenju. Organizatorja sta imela srečo, da je bil dan lep in topel, ker smo bili navajeni, da nas vreme čedalje bolj preseneča z neprijetno klimo.

Udeleženci srečanja

Prihod v Velenje pred Rudnik Velenje ob 13. uri je bil prijeten, za kar so poskrbeli gostitelji iz Velenja. Po uvodnem srečanju nas je sprejel rudniški vodič in nam v par besedah predstavil delovanje rudnika nekoč in danes. Dejal je, da še vedno veljajo stari »rudniški zakonik«, kot so veljali nekoč. V nadaljevanju je izpostavil nastanek Rudnika Velenje, ki se ponaša z največjo plastjo premoga na svetu, to pomeni, da ima plast čistega premoga 165 metrov z 99 % izkoriščenosti. Prva omemba rudnika sega v 18. stoletje, prvo vrtanje je zabeleženo v letu 1875 in prvo odpiranje plasti je potekalo leta 1887. Daniel Lapp je bil prvi, ki mu je na organiziran način uspel odkop premoga. Odkop je bil v začetku ročen. Z zgraditvijo železnice sta se večali proizvodnja in prodaja. Od njegovega nastanka dalje so se lastniki menjali. Sprva so bili tujci, kasneje, ko se je pričelo izobraževanje, pa je prešel v last države, v kateri je še danes. Velenjski rudnik je danes najsodobneje opremljen rudnik z visoko stopnjo varnosti. Znan je po visoki stopnji plina. Posebno velikih nesreč ni bilo, prva nesreča je bila leta 1893 zaradi razsvetljave. Od takrat dalje se v jami sveti s svetilkami zihericami.

Vsi smo vneto poslušali vodiča in bili radovedni, kaj nas čaka v jami. Po rudniški zakonodaji se sme v rudnik vstopiti le pravilno opremljen. Za prave rudarje so višje zahteve, za nas pa so bili dovolj čelada, zaščitno oblačilo in rudniška malica, ki je bila sestavljena iz enega konca klobase, kosa črnega kruha in soka. Tako opremljeni smo se v dveh skupinah odpravili v rov. Rudniški muzej je bil ustanovljen leta 1957 v 180 metrov globokem opuščnem jašku Škale pri Velenju. Strojnik, ki nadzira spust v jašek, nas zapre v kabino kot »sardine« in vsi s strahom čakamo, kdaj se bo končala vožnja v rov, kajti lift ni bil nič kaj stabilen, kot razglašen »uafcug«. Zvedeli smo, da to dvigalo originalno deluje 140 let, pa še ena zanimivost v zvezi z njim je, in sicer da je bilo montirano na isti dan kot Eifflov stolp v Parizu in deluje po istem principu. Po sprehodu po jašku nas vodič seznanil, da rudarji niso bili verni ljudje, da so kleli kot sam hudič, ko pa pride do stiske in zadnje ure, pa prav pride tudi kaj božjega, zato so si izbrali Sv. Barbaro za svojo zaščitnico, ki ima god na 4. decembra, takrat pa je tudi dan rudarjev. Na ta dan sprejemajo rudarji – knapi med svoje »kamerate« mlade, ki se odločajo za ta težak poklic, z znanim knapovskim običajem »skokom čez kožo«, kar izhaja še iz časov, ko so rudarji premog prenašali iz kož narejenih vrečah.

V nadaljevanju muzej prikazuje razmere in pogoje dela rudarjev na začetku rudarjenja. Za današnje razmere je bilo to kruto, izčrpavajoče in nevarno,

Predstavitve delovanja rudnika nekoč in danes

Rudniški rovi nekoč

predvsem zaradi tega, ker so delali brez vsake zaščite. Delali so že 14-letni mladi dečki, predvsem na transportu premoga. Od začetka rudarjenja se je prevoz premoga vršil s konji, poniji, male in potrpežljive živali so gnali do onemoglosti. V jami so imeli tudi žive signalne naprave za nevarnosti, to so bile miške in podgane, ki so zaznale strah pred nevarnostjo, prehranjevale pa so se z ostanki hrane rudarjev. Vodič nam je na simboličen način prikazal rudarsko nesrečo s tresenjem poda, na katerem smo stali, in nastalo je kar nekaj nelagodja, pa smo

ga preživel. Po tem prikazu nesreče je sledila malica. Rudarji so imeli običajno za malico črn kruh, konec klobase ali špeha, za pijačo pa črno kavo, čaj ali jabolčnik ali »tavkec«. Tisti, ki tega niso imeli doma, pa so običajno malicali kanglico fižola. Tak je bil knapovski šiht. Po malici smo se odpeljali z rudniškim vlakcem, s katerim so se vozili tudi rudarji, ko so šli ven na svetel in srečen dan. Rudarji imajo zato tudi svoj pozdrav »Srečno!«, kar simbolizira srečno vrnitev domov k svoji družini. Vsakdo, ki je preživel dan v rudniku, je imel srečo, da je preživel, tragika tega pa je, da rudar takšno srečo potrebuje vsak dan.

Ko smo zagledali luč dneva, smo se poslovili od vodiča. Kolegi gostitelji iz Velenja so nas pogostili s polno mizo obloženih dobrot po lastni izbiri. Ob 18. uri smo se poslovili z obljubo in željo, da se bomo še družili in se veselili takšnih srečanj z namenom, da si olajšamo naše tegobe slabega sluha.

Ta opis vtisov in spominov mi je bilo v veliko veselje napisati, ker sem bil sam sin rudarja in podrobno poznam rudarsko življenje očeta. Bil sem že v jami, ko se je odvijalo pravo rudarsko delo.

Tone Zdolšek

**ZVEZA DRUŠTEV GLUHIH
IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE**

Privoščite si oddih!

V HRIBIH
Apartmaji Kranjska Gora

V TOPLICAH
Apartmaji Moravske toplice

NA MORJU
Apartmaji Piran
Avtokamp Fiesa
Hotel Fiesa

Več informacij dobite v društvih in na www.zveza-gns.si

Obisk članov Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje

V društvu precej pozornosti namenjamo terenske- mu delu in obiskom tistih članov, ki zaradi različnih razlogov ne morejo prihajati v naše prostore. Žal pa nam čas in obveznosti vse prevečkrat ne dopuščajo, da bi na teren odšli večkrat, se pa potrudimo po svojih najboljših močeh.

Poletje je čas, ko je drugih obveznosti manj in tako sva s predsednikom sklenila, da obiščeva nekaj članov, ki zaradi oddaljenosti od sedeža društva in starosti ne morejo prihajati v Velenje.

S predsednikom Francem sva se na deževen avgustovski dan odpeljala izpred društva. Ne tako daleč, do Prešernove ulice, kjer sva obiskala 89-letno Gabrijelo Senegačnik. Gospa je bila presenečena nad obiskom in je povedala, da je najprej mislila, da sva iz društva borcev, a takoj ko je videla predsednika, je vedela, da temu ni tako. Gospa je izredno čila za svoja leta. Sama je povedala, da je preživela marsikaj, najbolj ponosno pa pripoveduje o svojih »borčevskih letih«. Dodala je tudi, da je pisala spomine, saj je pričakovala, da ji bo na starost spomin opešal. Rada vzame v roke svojo knjigo, v kateri so zbrani spomini iz mladosti. Dodala je, da je začela s pisanjem, ko je več kot desetletje živela v Franciji. Naš pogovor prekine prihod njene snahe. Z žalostnim glasom pripomni: »To je pa žena mojega pred kratkim umrlega sina.« Potem se je malo zgubila v mislih, a že nadaljevala s pripovedjo. Ponosno nama je pokazala priznanje, ki ga je dobila v društvu borcev, postala je namreč častna članica. Ponovno je pozvonilo pri vratih ... Tokrat je na obisk prišla njena bivša soseda: »Ja, ko pa imaš nek občutek, neko naključje ... Nas je že za eno veselico,« je dodala v smehu in presenečena nad obiski. Majhno stanovanje se je kar napolnilo. Z obljubo, da še prideva, sva se poslovila in pot nadaljevala proti Šoštanju.

Obisk pri članu Milanu Ježovniku smo načrtovali že nekaj časa, saj smo vedeli, da je imel težko prometno nesrečo, po kateri še okreva. Vrata nama je odprla njegova žena in naju povabila naprej. Milan je bil presenečen nad obiskom in hkrati vesel. Povedal je, da mu je žal, da se nam ne more pridružiti, ampak posledice prometne nesreče so vidne in so ga privezale bolj k domu in v oskrbo žene. Njegova žena nama je tudi postregla s prigrizkom iz domačih klobas, ki jih Milan sam pripravlja. Ker pa sta imela oba predviden obisk pri zdravniku,

sva se s Francem poslovila in pot nadaljevala proti Gaberkam do Jožeta Zajca.

Obiskali smo Angelo in Cilko

Pripeljala sva se pred njegovo hišo in ga že od daleč zagledala, kako se pripravlja, da gre na pot s svojim mopedom. Pred kratkim je imel manjši operativni poseg in je bil na poti k zdravniku. Vseeno si je odtrgal še par minut in nama pokazal svoje zajce in naju pogostil s sokom. Povedal je, da je lepo, da sva se oglasila, in da bo žalosten, ko bom zaključila, da se je kar navadil na mene. Povedala sem mu, da pričakujem, da mi obisk vrne in mi obreže grozdje, saj tudi sam obrezuje in pripravlja vrt, ki je res lepo urejen. Da ne bi zamudil, sva se poslovila in pot zaključila pri sestrah Cilki Kavčnik in Angeli Kavšak. »Ravno sva pojedli kosilo,« se je hudomušno nasmehnila Angela. Vstopila sva in res je dišalo po kosilu. Predsednik je dejal, da sva se malo oglasila, da vidiva, kako sta. Cilka in Angela živita na manjši domačiji v Zavodnjah. Angela je naglušna, Cilka pa gluha, vendar ne pozna kretnje, ker ni hodila v Zavod. Med sabo se z njunim načinom pogovora vse razumeta. Cilka je prinesla na mizo borovničevce, Angela pa je povedala, da je Cilka nabrala borovnice v bližnjem gozdu in da je domač. Dodala je, da radi tudi pečeta, postreženi piškoti so tako bili njuno delo.

Čas se je pomikal proti drugi uri popoldan in s Francem sva zaključila najine obiske na domu. Tudi v prihodnje se bomo trudili, da obiščemo čim več oseb in da se društvo približa tistim, ki iz takšnega ali drugačnega razloga ne zmorejo poti k nam.

Metka Rednak Glažar

Simoni Hrovat v slovo

V vročih poletnih dneh nas je presenetila žalostna novica, da se je od nas nenadoma in mnogo prezgodaj za vedno poslovila Simona Hrovat, rojena 22. 8. 1975, iz Laškega. Simono Hrovat smo na njeni zadnji poti pospremili 16. 7. 2015.

Bila je dolgoletna gluha članica Društva gluhih in naglušnih Celje. Vedno se je bomo spominjali po njenih pozitivnih osebnostnih lastnostih. Njeni prijatelji in znanci jo imajo v spominu kot nasmejano, prijazno, priljubljeno, mirno in tiho osebo, ki se je do rojstva svojega prvorojenca z veliko mero osebne angažiranosti vključevala v številne društvene dejavnosti in aktivnosti. Po rojstvu sina je večino prostega časa posvetila svoji družini.

Vsem žalujočim izrekamo iskreno sožalje!

Člani in članice Društva gluhih in naglušnih Celje

V slovo

*Čas je ne rani,
ostala je z nami,
misel hvaležna na te!*

V mesecu avgustu smo se poslovili od našega dolgoletnega člana Društva gluhih in naglušnih Pomurja Murska Sobota Herberta Vinkoviča.

Bil si zvest našemu društvu, v več mandatih bil predsednik disciplinske komisije, se z ženo z veseljem udeleževal izletov, druženj, skratka, veselil si se z nami, kot tudi mi s tabo, živel si v tišini, kot živimo mi. Žal si nas prezgodaj zapustil, a ostal nam boš v lepem spominu.

Počivaj v miru, naj ti bo lahka slovenska zemlja. Vsem svojcem izrekamo iskreno sožalje.

Društvo gluhih in naglušnih Pomurja Murska Sobota

Ko si v svetlobi nem.

*Svetloba razsipava
po valovih vetra luč,
kjer le nemo zibajo
mi šopek las,
da v njih živi
vznemirjajoči glas,
ki odmika se od mene
kot misel poletne noči.
Pozabila sem že skoraj,
ker že davno
je legel vame tih mrak,*

*zasenčil glasove
živahnih dni.
Še korak
v hreščavem pesku
je glas skrivenčil.*

*V sencah sonca
rjovem v bolečini,
samota je ostrina
in bodalo,
ki do smrti me bo tolkla.*

Marija Melinc - Ferjančič

Izlet na Hrvaško Zagorje

Pred dopustniškim časom, 20. junija 2015, smo se odpravili na izlet na Hrvaško Zagorje. V velikem številu smo se zjutraj najprej odpeljali na ogled trakoščanskega gradu. Trakoščan je odmaknjen od večjih mest, v severovzhod Hrvaškega Zagorja, in je kulturnozgodovinski spomenik, hkrati pa tudi naravno krajinsko okolje. Trakoščan z dvorcem in jezerom pod njim je eden najlepše vzdrževanih parkovnih površin na Hrvaškem. Sam grad je bil postavljen sredi parka, na visokem stožčastem hribu, ki se vzpenja nad jezerom. Nastal je v 13. stoletju za obrambne namene v sklopu Zagorske grofije in je služil kot opazovalna trdnjava. V prvih stoletjih njegovega obstoja so mu gospodarili pokneženi grofje Celjski. Grad je po njihovem izumrtju prehajal iz rok v roke in cesar oziroma kralj Rufolf II. ga je na osnovi že prejšnje darovnice cesarja oziroma kralja Maksimilijana II. za storjene zasluge podaril Juriju II. Draškoviću, hrvaškemu banu in zagrebškemu škofu, v dedno last. Draškovići so grad obdržali v svoji lasti, s kratko prekinitvijo; od leta 1584 do II. svetovne vojne.

Grad Trakoščan

Nadaljevali smo pot do Marije Bistrice, največjega zagorskega romarskega svetišča, in si ogledali cerkev. Čudežni kip Črne Marije, ki se je prvotno nahajal v kapelici nad Marijo Bistrico, je bil zaradi nevarnosti turškega napada vzidan v župnijsko cerkev, kjer so ga vnovič odkrili leta 1684.

Nato smo pot nadaljevali proti Kumrovcu, najbolj poznani zagorske vasi. Stara vas – »etno vas« Kumrovec je ena najzanimivejših tovrstnih hrvaških

Notranjost gradu

vasi. Gre za pravi muzej na odprtem z ohranjenimi izvirnimi hišami iz prehoda 19. v 20. stoletje, rojstno hišo Josipa Broza Tita ter etnološko zbirko tradicionalnega načina življenja, kot so zagorska poroka, življenje mladih zakoncev, od konoplje do platna, kovaštvo, kolarstvo, lončarstvo, od zrna do pogače ... Žal smo si to ogledali kolikor hitro smo mogli, saj nas je nevihta z močnim nalivom pregnala.

Nazadnje nas je pot vodila v tuhelske toplice, kjer smo imeli organizirano kosilo in možnost kopanja v termalnih bazenih.

Udeleženci izleta

Slabo vreme nam izletnikom ni pokvarilo razpoloženja in dobre volje. Spremljal in dobro vodil nas je vodič Bojan, nam po poti povedal veliko zanimivosti, za razumevanje gluhih pa je poskrbela tolmačka Mirana Žnidarič.

Dragica Bračič

Ogled eko-socialne kmetije Šalovci

V mesecu juliju si nas je večina članov, ki se družimo na našem Društvu gluhih in naglušnih Pomurja, ogledala eko-socialno kmetijo Korenika v Šalovcih.

Med gredicami

Dan je bil prijetno sončen in odpeljali smo se proti Šalovcem na Goričkem, da si ogledamo kmetijo. Tam nas je pričakala prijazna vodička, gospa Ines, in nas postregla z dobrim hladnim napitkom iz zelišč, ki ga pridelujejo sami. Razložila nam je sam pomen te eko-socialne kmetije. Idejno sta jo zasnovala Mozaik, Društvo za socialno vključenost, ter Korenika, Zavod za usposabljanje in zaposlovanje invalidnih oseb, ki s svojim delovanjem soustvarjata in upravljata dejavnosti na kmetiji.

Na kmetiji razvijajo dejavnosti na področju ekološkega kmetijstva v povezavi z varovanjem naravne in kulturne dediščine ter z razvojem ponudbe ekološkega turizma. Ukvarjajo se z ekološko pridelavo

in predelavo sadja, zelenjave, žitaric in zelišč. Obdelujejo približno 16 hektarjev njivskih površin, dva hektarja sadovnjakov in dva hektarja travnikov. Vodila nas je po zeliščnem vrtu in nam predstavila znana in manj znana zelišča ter pojasnila njihov zdravilni pomen. Imajo tudi konje, saj prirejajo poletni tabor s konji, ter razne druge živali.

Udeleženci poučne ekskurzije

Postreženi smo bili še z okusnim kosilom. Vzdušje nas vseh je bilo v prijetnem duhu narave in zadovoljni smo se razšli. A to pa še ni bilo vse, kajti Emilija nas je prijetno presenetila s povabilom na svoj dom v Domanjševce ter nas pogostila s slastno kremšnito.

Dragica Bračič

Za tvojih 60. let ti želimo veliko zdravja in veselja.

Iskrene čestitke!

*Člani in članice
Društva gluhih in naglušnih Koper*

Clin d'Oeil festival 2015, Reims – Francija

Festival je bil ustanovljen leta 2003, v »evropskem letu invalidov« na pobudo Clin d'Oeil in režiserja Davida de Keyserja. Njegov glavni cilj je spodbujanje raznolikosti in bogatenje kulture gluhih povsod po svetu, da se poudari pomen znakovnega jezika, vrednote in zmožnosti gluhih.

Na festivalu se srečujejo gluhi z vsega sveta. Pomembno je ozaveščanje javnosti in spoznavanje raznolikosti znakovnih jezikov, ki jih govorijo v posameznih državah.

Bilo je veliko zanimanja in veliko obiskovalcev

Festival je bil sprva evropski, sčasoma pa se je odprl tudi mednarodno, v letu 2007 je bila gostujoča država Avstralija, čez dve leti Združene države Amerike, nato Japonska. Na naslednji festival sta bila povabljeni tudi Tajvan in Mehika. Namen festivala je tudi spodbujanje gluhih umetnikov in kulture gluhih, spodbujanje dostopa do kulture za vsakogar in zagotavljanje izobraževalnega in umetniškega programa za mladino.

Za otvoritev festivala je bilo v gledališču Comedie na voljo 850 sedežev oz. vstopnic, ki pa so bile v hipu razprodane. Prostor so dobile samo osebe iz 1. do 4. skupine. Ker sva bila midva z Gorazdom v 10. skupini, sva na žalost ostala brez vstopnice. Za vse ostale skupine – od 5. do 15. – so zagotovili neposreden prenos na platno. In tudi spremljanje otvoritve na projekcijskem platnu je bilo nepozabno doživetje.

Na festivalu je bil res bogat program, ogledali smo si lahko odlične mednarodne umetniške stvaritve in nekaj dvojezičnih predstav (govorjeni in znakovni jezik). Tako profesionalne kot tudi amaterske skupine so prišle na festival pokazat svoj talent. Videli smo različne žanre – tako komedijo kot pozijo, ples, vizualni show, pantomimo. Predstave so bile v maternem in mednarodnem znakovnem

jeziku. Nekatere so bile dvojezične, kar je omogočalo razumevanje tudi slišči javnosti.

Uradni 4-dnevni program Clin d'Oeil festivala je vključeval več kot 20 kratkih filmov in nekaj dokumentarcev, več kot 50 umetniških razstavljalcev, več kot 20 gledaliških predstav. Poleg tega smo lahko videli ulične predstave, žongliranje, magijo, glasbene prireditve. Potekalo je tudi filmsko tekmovalništvo, kjer so se izbrani filmi in ustvarjalci potegovali za nagrade v šestih kategorijah, in sicer za najboljši film, za najboljšega gluhega režiserja, za najboljšega igralca, igralko, za filmsko animacijo in za najboljše virtualne učinke. Mednarodni umetniki iz različnih držav so na festivalu prikazali svojo ustvarjalnost in talent tudi v fotografiji, slikanju, risbi, kiparjenju, izdelovanju nakita, obrti itd. Poklicni umetniki so prikazali svoje izdelke na razstavi v dvorani skupaj z drugimi storitvami, ki so bile na voljo za gluhe in naglušne.

Od leta 2005 naprej so na festivalu tudi razne delavnice oziroma tabori za gluhe in slišče otroke, ki obvladajo znakovni jezik (otroci gluhih staršev). Animatorji so vsi gluhi in zelo profesionalni, vsa komunikacija pa poteka v znakovnem jeziku. Delavnice so potekale res odlično, njihov namen pa je spodbujanje kulture gluhih pri mladih, spoznavanje različnih umetniških konceptov v gledališču, cirku, plesu.

Program za otroke

Vseh udeležencev na festivalu je bilo okrog 4500, obiskala pa sta ga tudi predsednik Svetovne zveze gluhih Colin Allen iz Avstralije ter predsednik Evropske zveze gluhih dr. Markku Jokinen s Finske. Prav vsi smo si lahko ogledali kvalitetne in bogate predstave in si pridobili neprecenljive izkušnje, ki jih bomo lahko delili naprej.

Lada Lištvanova

Evropsko prvenstvo gluhih v atletiki

Bydgoszcz (Poljska), 20. 7.– 25. 7. 2015

Odprava srečno prispela. Brez pravega treninga za slovenskega atleta in prvi tehnični sestanek

Slovenska odprava v sestavi atleta Tadeja Encija, trenerke Petre Poznič in vodje odprave Roberta Žlajpaha je z letališča na Dunaju prek Frankfurta pripotovala na evropsko prvenstvo gluhih v atletiki v mesto Bydgoszcz na Poljskem, oddaljeno 310 kilometrov severno od glavnega mesta Varšava. Evropskega prvenstva se je udeležilo 184 atletov in atletinj iz 24 držav. Moška konkurenca je nastopala v devetnajstih različnih disciplinah, ženska pa v dvajsetih.

Bydgoszcz ali Bidgošč (nemško Bromberg, latinsko Bydgosztia) je mesto na severnem delu Poljske, ob rekah Brda in Visla. Bydgoszcz je sedež Univerze Kazimirja Velikega, Univerze tehnike in bioloških ved, konservatorija in Medicinske fakultete Univerze Nikolaja Kopernika iz mesta Torun. V Bydgoszczu sta tudi znana koncertna dvorana Filharmonia Pomorska in operna hiša Opera Nova.

Dan se je začel s polurno zamudo letala z Dunaja v Frankfurt, kjer je bila močna nevihta. Po pristanku v Frankfurtu smo debelo uro čakali na let za Bydgoszcz, kamor smo srečno prispeli z enainpolurno zamudo. Na poti do hotela Zawisza v športnem centru nas je čakalo prvo neprijetno presenečenje, ko je policija ustavila voznika kombija. To je povzročilo kar uro čakanja, ko so opravljali postopek s šoferjem.

Tehnični sestanek

Na mestu prvenstva pa nas je čakalo drugo presenečenje: obvestilo organizatorja Športne zveze gluhih Poljske, da nas bodo skupaj s še 5 državami zaradi zasedenosti hotela Zawisza (s kompleksom atletskega stadiona in športnega centra) prestavili v drug hotel. Tako smo bili nastanjeni v centru mesta, oddaljenem 8 kilometrov od atletskega stadiona in športnega centra. Organizator je priskrbel brezplačen prevoz za vse atlete in spremljevalce, ki so prebivali v hotelu Brda, do atletskega stadiona oziroma športnega centra Zawisza in v obratno smer.

Po opravljenih formalnostih smo se skupaj s trenerko in atletom zmenili za popoldanski trening s preizkusom terena in semaforja v štartnem bloku na osrednjem atletskega stadiona. Žal je mesto Bydgoszcz zajel zelo močan naliv s hudim vetrom in Tadej Enci je ostal brez pravega treninga na atletskega stadiona. Na dan prihoda smo tako debele 3 ure porabili za mirno opravljanje formalnosti ter za privajanje na steze osrednjega atletskega stadiona.

Pred uradnim začetkom 9. evropskega prvenstva gluhih v atletiki, v večernih urah, sva se s trenerko Petro udeležila prvega tehničnega sestanka vodij ekip. Sestanek se je začel s pozdravnim govorom predsednika Športne zveze gluhih Poljske Jarosława Janieca kot organizatorja tega tekmovanja in predstavitevjo predstavnikov European Deaf Sport Organisation (EDSO) – Bjorna Røina, predsednika, Ota Panskyja, člana izvršnega odbora, in Dietmarja Marschnerja, tehničnega direktorja za atletiko glu-

hih, vodjo sodniške ekipe in ekipo organizacijskega odbora Športne zveze gluhih Poljske. Tehnični direktor EDSO Dietmar Marschner je obrazložil potek prvenstva, predstavil tehnični pravilnik v atletiki gluhih ter prikazal delovanje semaforja v startnem bloku, saj Tadej Enci zaradi zgoraj omenjenih težav ni mogel oziroma ni imel možnosti preizkusiti semaforja v startnem bloku.

Po končanem prvem tehničnem sestanku vodij ekip smo mi trije imeli interni tehnični sestanek. S trenerko sva Tadeju predstavila delovanje semaforja v startnem bloku za prvi kvalifikacijski nastop na 400 metrov in mu obrazložila pravila, kot je prihod na preveritev pred prihodom na steze, imenovan Call Room, ter ostale napotke.

Otvoritev 9. evropskega prvenstva gluhih v atletiki in kvalifikacije v disciplini na 400 metrov

Mimohod 24 držav udeleženk je na osrednji atletski stadion spremljala godba poljske vojske. Slovensko zastavo je nosil Tadej Enci. Sledili so govori visokih predstavnikov iz EDSO in organizacijskega odbora Športne zveze gluhih Poljske. Evropsko prvenstvo gluhih v atletiki je uradno otvoril predstavnik Zveze gluhih Poljske (Polski Związek Głuchych), potem pa je še sledil kulturni program na mestu osrednjega atletskega stadiona.

Pred otvoritvijo

Po uradni otvoritvi so se začela predtekmovanja v atletskih disciplinah. Tadej Enci je takoj po mimohodu držav udeleženk že predčasno odšel k ogrevanju na pomožni atletski stadion, ker ga je ob 12. uri čakal prvi nastop v polfinalni skupini. Nastopil je v prvi skupini, in sicer na drugi progi. Odlično je štartal, fantastično pretekel in v cilj prišel prvi s časom 49.93 sekunde. Po objavi uradnih rezultatov obeh polfinalnih skupin je Tadej v finale pritekel z drugim najboljšim kvalifikacijskim časom. Najbolj-

Otvoritev prvenstva

ši kvalifikacijski čas je dosegel Dmitry Rudenko iz Ukrajine, ki je tekel v drugi polfinalni skupini, in sicer 49.91 sekunde.

Po polfinalni tekmi je bil Tadej Enci vesel svojega nastopa in se otresel treme. Dodal je, da ima še nekaj rezerve za naslednji finalni nastop.

Finalni nastop na 400 metrov

Drugi dan je Tadej Enci začel z dobrimi občutki in se s pomočjo trenerke Petre psihično pripravil na svoj nastop. Odštevali smo ure in nestrpnost čakali. Uro in pol pred prvim finalnim nastopom je Tadej začel z ogrevanjem na pomožnem atletskega stadionu.

Na vrsto je prišla finalna disciplina na 400 metrov za ženske in moške. Tadej je mirno odkorakal na 4. progo in odlično startal ter z vso močjo tekel proti cilju. S Petro sva stiskala pesti, Tadej je s svojimi še zadnjimi močmi pritekel v cilj in se vrgel čez ciljno črto. Na semaforju se je izpisalo »Tadej Enci« in »3. mesto« s časom osebnega rekorda 49.32 sekunde. Veselje je bilo nepopisno. Bila je to velika zmaga za njega, ker je prvič nastopil med smetano najbolj-

ših gluhih atletov. Poudariti pa je treba še, da si je pritekel osebni rekord. Prvi dve mesti sta odšli v Ukrajino, zmagal je Dmitry Rudenko, drugo mesto je osvojil Sergij Drach.

Po končani tekmi na 400 metrov sta sledili razglasitev rezultatov in podelitev medalj. Prvim trem uvrščenim v disciplini tek na 400 metrov je medalje na stopničkah podelil Ota Pansky, član izvršnega odbora EDSO. Za slavje niti ni bilo časa, saj je Tadeja Encija že v naslednjem dopoldnevu čakal nastop v drugi disciplini, teku na 200 metrov.

Slavnostna podelitev kolajin

Druga atletska disciplina: tek na 200 metrov

Po sijajnem nastopu bronastega Tadeja Encija v disciplini tek na 400 metrov je sledil nastop v teku na 200 metrov. Za to disciplino se je prijavilo 26 atletov, ki so morali najprej opraviti dopoldanske kvalifikacije za preboj v popoldanski polfinale. Iz štirih kvalifikacijskih skupin so se uvrstili v popoldanske polfinalne boje po prvi trije najboljši iz vsake skupine in štirje po času.

Tadej je bil razvrščen v zadnjo, 4. kvalifikacijsko skupino, ko je v cilj pritekel kot drugi s časom 22.85 sekunde. To je pomenilo 6. skupni kvalifikacijski čas in uvrstil se je v popoldanski polfinalni boj za finale. Za finalni nastop iz dveh polfinalnih skupin so se lahko uvrstili prvi trije iz vsake skupine in dva po času.

Tadej je po kratkem opoldanskem počitku skupaj s trenerko Petro odšel na popoldansko ogrevanje pred polfinalno tekmo. Zadal si je cilj z uvrstitvijo v finalni nastop. Začel je v prvi polfinalni skupini na 4. progi, odtekel z vso močjo in v cilj pritekel kot tretji s časom 22.68 sekunde, skupno 5. kvalifikacijski čas iz obeh polfinalnih skupin, in se uvrstil na finalni nastop teka na 200 metrov.

Rezultat kvalifikacij moški 200 metrov

Po napornih treh dnevih teka je sledil dan počitka, ko je bil na sporedu prost dan brez tekmovanj. Tadej Enci je prostemu dnevju namenil počitek in se psihično pripravil na finalni nastop teka na 200 metrov.

Zadnji, finalni tek na 200 metrov in zaključek

Tadej je šel spočit in sproščen v tekmo na vse ali nič. Dobil je osmo progo, ki se nagiba v ovinku proti cilju. V cilj je prišel kot 6. s časom 22,80 sekunde. V razdalji na 200 metrov je zmagal Ukrajinec Mykola Nosenko pred Rusom Ilio Aksenovim in Britancem Johnom Ruddyjem.

Tadej je povedal, da je dal vse od sebe za dober rezultat na še enkrat krajši razdalji od 400 metrov, kar je njegova najljubša disciplina. S pomočjo svojega trenerja načrtuje povečati količino treningov in biti še bolj pripravljen na nadaljnje nastope v atletiki gluhih. Svoj prvi nastop na evropskem prvenstvu gluhih v atletiki je končal z uvrstitvijo v finale na razdalji 200 metrov kot šesti Evropejec med gluhihimi atleti in z nepričakovano osvojeno bronasto medaljo v disciplini teka na 400 metrov. To je bil zanj velik uspeh, saj je na takem prvenstvu nastopil prvič.

Drugi tehnični sestanek

Predzadnji dan na Poljskem je bil namenjen sproščenemu ogledu mesta Bydgoszcza in proslavljanju bronaste medalje.

Udeležil sem se drugega tehničnega sestanka vodij ekip in vodje iz različnih držav smo lahko postavljali vprašanja ali dajali pripombe na samo prvenstvo. Tehnični direktor EDSO za atletiko Dietmar Marschner je odgovarjal na postavljena vprašanja nekaterih vodij ekip in tudi predstavil predlog za člane Evropske organizacije za šport gluhih (EDSO)

Vodja odprave Robert Žlajpah in trenerka Petra Poznič na tehničnem sestanku

za prvo evropsko prvenstvo v atletiki gluhih. Po pravilu Mednarodne atletske zveze mora biti največ 8 nastopajočih držav iz 6 ali 8 različnih disciplin, da bo prvenstvo regularno. Večina držav pa žal v ekipi nima zadostnega števila atletov, ki bi lahko nastopili v različnih disciplinah. Samo 4 države imajo atlete za različne discipline, zato je bil predlog umaknjen.

Sledile so predstavitve naslednjih evropskih tekmovanj v atletiki gluhih. Najprej je organizacijski odbor Športne zveze gluhih Poljske predstavil svojo naslednjo organizacijo evropskega prvenstva gluhih v dvoranski atletiki, ki bo od 17. do 19. marca 2016 prav na Poljskem, in sicer v od Bydgoszcza 45 kilometrov oddaljenem mestu Torun.

Vodja odprave Robert Žlajpah, atlet Tadej Enci in trenerka Petra Poznič

Naslednje evropsko prvenstvo v atletiki gluhih na prostem čez štiri leta bo v nemškem mestu Wattenscheid blizu Bochuma. Predstavil ga je Steffen Rosewig, zadolžen za nemško atletiko gluhih. Posebej je še izpostavil evropsko prvenstvo gluhih v atletiki do 23 let, ki bo potekalo 25–27. avgusta 2016 v nemškem mestu Karlsruhe.

Zadnji dan prvenstva in zaključna slovesnost

V zadnjem dnevu tekmovanj so ostale še zadnje discipline, večinoma štafete v teku na 100 in 400 metrov za moške in ženske. To tekmovanje si je ogledal poljski minister za šport, saj je k projektu 9. evropskega prvenstva gluhih v atletiki s sofinanciranjem pristopila tudi poljska vlada. S podelitvijo še zadnjih medalj prvim trem uvrščenim so se vsa tekmovanja končala.

Sledila je zaključna slovesnost s kratkim kulturnim programom in primopredajo zastave EDSO predsedniku Športne zveze gluhih Nemčije, naslednjemu organizatorju 10. evropskega prvenstva gluhih v atletiki čez 4 leta, tj. leta 2019.

Rekordi in medalje

Doseženih je bilo kar precej rekordov v različnih disciplinah:

- 3 svetovni rekordi (World Record)
- 2 mladinska svetovna rekorda (World Record – Junior)
- 5 evropskih rekordov (European Record)
- 2 mladinska evropska rekorda (European Record – Junior)
- 32 rekordov evropskih prvenstev (European Championship Record)

Bronasta medalja za Slovenijo

Na tem prvenstvu je osvojilo medalje 19 od 24 nastopajočih držav Evrope. Največ jih je odnesla Rusija, in sicer 48, na drugem mestu je Ukrajina z 22 medaljami in na tretjem Belorusija z osvojenimi 15 medaljami.

S ponosom lahko napišem, da je Slovenija na 19. mestu kot majhna država osvojila edino, bronasto medaljo.

V imenu Športne zveze gluhih Slovenije iskreno čestitamo Tadeju in mu želimo še veliko uspehov na naslednjih tekmovanjih!

Robert Žlajpah

Slovenska košarkarska reprezentanca gluhih

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije in Športna zveza gluhih Slovenije zelo cenita dosežke slovenske košarkarske reprezentance gluhih, ki je pod vodstvom legendarnega trenerja Petra Brumna osvojila 6 medalj, trener Izidor Križan pa je uspešno nadaljeval tradicijo, okronano s ponovnim naslovom evropskega prvaka v Turčiji leta 2012. Športna zveza gluhih Slovenije oziroma Zveza je te dosežke vedno nagradila v finančni ali materialni obliki, kolikor so dopuščale njune finančne zmožnosti, vsakič z odobritvijo Upravnega odbora Zveze. Ves čas pa se Športna zveza gluhih Slovenije prek Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije skupaj z Zvezo za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite zavzema za izenačitev statusa gluhih športnikov s slišječimi.

Status vrhunkega oziroma kategoriziranega športnika

Leta 2008 so bili košarkarji zaradi osvojenega naslova evropskega podprvaka prvi športniki invalidi, odkar imamo samostojno državo, kategorizirani kot vrhunski športniki mednarodnega razreda. Ta status so s svojimi uspehi na dosedanjih mednarodnih tekmovanjih nepretrgoma ohranjali. Status, ki ga imajo gluhi košarkarji, je enak statusu, ki ga uživajo športniki mednarodnega razreda. Imajo tudi enake možnosti zaposlitve v javni upravi (Ministrstvo za obrambo, Ministrstvo za notranje zadeve, Finančna uprava Republike Slovenije). Športnik (zdravi ali invalidni) ima možnost, da se prek nacionalne panožne zveze vsako leto prijavi na razpis Olimpijskega komiteja Slovenije za zaposlitev v javni upravi pod pogojem, da ima najmanj srednješolsko izobrazbo, status kategoriziranega športnika najmanj mednarodnega razreda in da je brezposeln. Naj pripomnimo, da v Ministrstvu za obrambo, Ministrstvu za notranje zadeve in Finančni upravi zaposlujejo vrhunske športnike in trenerje za namen promocije države s športom in sistemske pomoči vrhunskemu športu.

- Zaposlovanje

Odkar imajo gluhi športniki kategorizacijo, vsako leto Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite prijavlja na razpis tudi gluhe športnike, ki izpolnjujejo te pogoje in so brez zaposlitve. A kje se zatika? Zaposlitev v javni upravi je s sporazumom med Olimpijskim komitejem Slovenije na eni strani in Ministrstvom za obrambo, Finančno

upravo RS in Ministrstvom za notranje zadeve na drugi zelo omejena, na letni ravni je to približno 120 zaposlitev za določen čas (največkrat za dobo enega leta, potem pa se lahko podaljšuje še za eno leto, odvisno od uspehov športnika). Zato je velik pritisk vrhunskih športnikov (seznam vrhunskih športnikov ta čas obsega kar 5.588 imen) na razpis in javna uprava ponavadi izbere športnike svetovnega razreda (na seznamu Olimpijskega komiteja Slovenije jih je 175, medtem ko jih je z mednarodnim razredom 429), s katerimi želi promovirati svoje enote oziroma svojo dejavnost. Še eno oviro pa predstavljajo njihovi interni pravilniki o zaposlitvi, ki med drugimi narekujejo, da so osebe zdravstveno sposobne za izvajanje nalog na Ministrstvu za obrambo, Finančni upravi RS in Ministrstvu za notranje zadeve.

Z zadnjo odmevno akcijo invalidnega plavalca Darka Đurića, ko je na plavalni dvboj izzval slovenskega predsednika Boruta Pahorja, je bil led prebit. Plavalcu Darku Đuriću so odobrili zaposlitev v Finančni upravi Republike Slovenije (carinska uprava). Zaposlitev plavalca in paraolimpijca Darka Đurića, sicer za dobo enega leta z možnostjo podaljšanja, je sploh prva zaposlitev vrhunkega športnika invalida v zgodovini samostojne Slovenije. S tem se odpirajo možnosti drugim invalidnim, tudi gluhim športnikom, da v času športne kariere lahko dobijo zaposlitev v javni upravi. Nadalje, gluhi brezposelni športniki imajo možnost, da prek Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite po končani športni karieri sodelujejo v programu zaposlovanja športnikov, ki ga vodita Olimpijski komite Slovenije in Addecc.

- Zdravstveno varstvo športnikov

Gluhi športniki se v zdravstvenem varstvu ne razlikujejo od zdravih športnikov. Vsako leto lahko koristijo brezplačne sistematske preglede, ki jih zagotavlja Olimpijski komite Slovenije. Olimpijski komite Slovenije oziroma zavarovalnica Adriatic Slovenica, d. d. jim vsako leto nudita zavarovalno polico za nadstandardno zdravstveno zavarovanje, ki omogoča specialistične preglede brez čakalne dobe, rehabilitacije v zdraviliščih, fizioterapevtske storitve, diagnostične preglede (ultrazvok, CTG, magnetno resonanco), nabavo nadstandardnih ortopedskih pripomočkov in zavarovanje za 24 ur na dan celo leto doma in v tujini, tudi v primerih poškodb, ki niso nastale v športu – vse to za 80,00 EUR na leto,

medtem ko mora nešportnik za takšno obliko zavarovanja plačati mnogo več, najmanj štirikrat več.

Z Univerzitetnim rehabilitacijskim inštitutom Soča imamo prek Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite sklenjen dogovor, da gluhe športnike prednostno obravnavajo v primeru športnih poškodb ali pa zdravljenja starih športnih poškodb. Seveda pa morajo prinesiti napotnico osebnega zdravnika za fiziatra.

- Štipendiranje športnikov

Odkar so invalidni športniki dobili kategorizacijo na podlagi svojih mednarodnih dosežkov, kot tudi gluhi, jim Olimpijski komite Slovenije nudi možnost štipendiranja v času šolanja (vse do konca študija). Športna zveza gluhih Slovenije je skupaj z Zvezo za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite prijavila nekatere gluhe športnike, ki so se šolali in imajo kategorizacijo, za štipendijo in vsi so jo dobili. Moramo pa priznati, da je ta štipendija glede na republiške štipendije precejšnja in je veliko pomagala gluhim športnikom prejemnikom.

- Dopusti

Nikjer nismo zasledili, da bi država kakemu vrhunskemu športniku krila del ali celotni letni dopust. Morda le tistemu, ki je zaposlen v javni upravi, pa še to toliko, kolikor je predpisanega v njihovem pravilniku. Nihče, kolikor nam je znano, nima plačanega dopusta za športno dejavnost, vsi ti športniki koristijo svoj redni dopust, če pa jim ga zmanjka, vzamejo neplačani dopust. Izjeme so profesionalci, ki pa so plačani športniki in tekmujejo po pogodbi.

- Pokojnine

Na področju športa v Republiki Sloveniji je bilo doslej podeljenih 11 izjemnih pokojnin, od tega le ena družinskim članom. Zadnja izjemna pokojnina je bila podeljena leta 2007. Izjemne pokojnine na področju športa podeljujejo izrednim vrhunskim športnikom in trenerjem, ki so za Slovenijo dosegli zelo odmevne rezultate na najvišjih nivojih tekmovanja. Pa še ti prejemniki so bili športniki, ki so dosegali izredne dosežke v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji. Drugače pa v redni obliki športna pokojnina zaenkrat ne obstaja.

Skratka, pri statusu kategoriziranega športnika so gluhi športniki izenačeni z zdravimi, nedorečeno vprašanje je le še nagrajevanje za velike dosežke, za kar se še borimo. A če smo realni, moramo zapisati še, da tudi zdravi športniki niso zadovoljni s sta-

njem v Republiki Sloveniji. Vedno več se jih sooča s problemi, ki se tičejo njihovega preživetja: neizplačila, neurejeno socialnozdravstveno varstvo v primerih poškodb (ostanejo brez prihodka), drastičen upad sponzorskih sredstev, vprašanje zaposlitve po končani športni karieri. Samo v zadnjih par letih je propadlo mnogo športnih klubov, nekateri izmed njih so usvajali najvišja mesta na evropski ravni.

Udeležba košarkarjev na mednarodnih klubskih turnirjih

Športna zveza gluhih Slovenije je vedno poudarjala, da je udeležba košarkarske ekipe gluhih iz Slovenije na turnirjih Deaf International Basketball Federation (DIBF) EuroCup dobrodošla, že zaradi kontinuitete igranja na mednarodni ravni. Ker gre za tekmovanje na klubski ravni, se DIBF EuroCup turnirja udeležijo državni košarkarski prvaki evropskih držav, vključno z Izraelom in Turčijo. O tem je bilo večkrat govora na raznih sestankih, ko smo razpravljali o možnosti udeležbe na tem tekmovanju, ker so se na nas obrnili nekateri košarkarji s pobudo.

Spomnimo se dveh primerov, ko je šlo za željo nekaterih košarkarjev udeležiti se DIBF EuroCup turnirja v Londonu (Velika Britanija) leta 2009 oziroma v Trapaniju (Italija) leta 2010. Športna zveza gluhih Slovenije je v obeh primerih odgovorila, da bo projekt finančno podprla, če se bodo organizirali tako, da bodo začeli zbirati sredstva in urejati vse v zvezi s prijavo ter imeli redne treninge. Šele ko bo videla, da so košarkarji resno pristopili k temu in od njih prek društva prejela vlogo za finančno pomoč, bo pomagala s finančnimi sredstvi. Do lanskega leta ni prejela nobene uradne pobude s strani društva za udeležbo na DIBF EuroCupu.

V drugi polovici lanskega leta pa je prišla pisna pobuda iz Društva gluhih in naglušnih Ljubljana, da bi se njihova ekipa udeležila turnirja v Istanbulu. Sekretariat Športne zveze gluhih Slovenije je na redni seji v začetku septembra obravnaval njihovo pobudo in sprejel sklep, naj košarkarji pristopijo k aktivnostim v smeri zagotavljanja materialnih pogojev za udeležbo na tekmovanju. Skupaj z Zvezo za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite so ekipi Društva gluhih in naglušnih Ljubljana omogočili udeležbo na DIBF EuroCupu v Istanbulu.

Športna zveza gluhih Slovenije pričakuje, da se košarkarji, ki so združeni v društvih in imajo željo po nastopu na teh turnirjih, organizirajo v aktivnostih, ki peljejo do udeležbe (redni treningi, zbiranje sredstev, rezervacije prevoza in nastanitve ...).

Udeležba košarkarjev na mednarodnih reprezentančnih tekmovanjih

Udeležba na mednarodnih reprezentančnih tekmovanjih je v domeni Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite, ki jo tudi financira. V njeni pristojnosti je še nabava opreme za reprezentanco. Nabavlja jo za reprezentančne potrebe in le v okviru razpoložljivih sredstev.

Svetovno prvenstvo Palermo 2011 – Jan Orešnik med prodorom pod koš

Sodelovanje športnika v programih Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite ali Športne zveze gluhih Slovenije je prostovoljno, nihče nikogar ne sili, da mora sodelovati. Ampak ko športnik vstopi v program, je dolžan sodelovati na pripravah, treningih in tekmovanjih, ki jih ima v letnem programu svoje športne panoge, spoštovati pravila Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite in Športne zveze Slovenije, se dostojno obnašati in paziti, da s svojim ravnanjem ne spravljaja sebe, drugih športnikov in organizacije v neugoden položaj. Dolžan je tudi upoštevati trenerjeva navodila in jih v dogovorjenem obsegu in kvaliteti izvajati.

Vsak reprezentant, ki sodeluje v programu Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite oziroma Športne zveze gluhih Slovenije in živi zunaj kraja priprav, dobi povrnjene potne stroške po tarifi Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite. Prav tako so dobili povrnjene potne stroške tudi košarkarji, ki so sodelovali v 3. slovenski ligi in živijo zunaj Ljubljane. V času priprav so imeli reprezentantje, ki so takrat bivali v domu ali nastanitvenem centru, povrnjene stroške prehrane po tarifi Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite. Da ne omenjamo še drugih stroškov, ki smo jim jih povračali. Medtem pa drugi zdravi športniki, na primer vaterpolisti reprezentanti, to sami plačujejo.

Leta je bilo tako, da je Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite prejela sredstva za športne projekte in ločeno za opremo iz naslova investicij. V tistih časih smo lahko izpeljali priprave in udeležbo na mednarodnem tekmovanju s sredstvi, pridobljenimi od Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji za programe (športne projekte), obenem pa smo lahko nabavljali opremo s sredstvi iz investicij. Zdaj je že nekaj let tako, da Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite od Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji ne dobiva sredstev ali pa zelo malo za opremo iz investicij. Zato Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite nabavo opreme financira le še s sredstvi znotraj športnih projektov, ki so namenjena za priprave in udeležbo. Pa še teh sredstev je vsako leto manj.

Tekmovalni dresi

Moramo priznati, da pri nabavi dresov ni bilo vedno tako, kot smo pričakovali. Vsakič, ko smo Košarkarsko zvezo Slovenije zaprosili za pomoč pri opremi, smo bili deležni njihove podpore in dobili drese, vendar so bila pričakovanja gluhih košarkarjev drugačna. Pričakovali so namreč, da bodo dobili čisto nove drese, a dobili so drese mlajših selekcij, čeprav so bili originalni. Zato smo se na Športni zvezi gluhih Slovenije odločili, da bomo v prihodnje to stvar urejali drugače, morda z nakupom nove opreme direktno pri distributerju ali pa pri zastopniku opreme.

Tretja slovenska košarkarska liga

Zadnja sezona, v kateri so sodelovali igralci košarkarske reprezentance gluhih Slovenije v tretji slovenski košarkarski ligi, je bila v letu 2007/2008, ki je bila tudi del priprav za evropsko prvenstvo glu-

hih v košarki Bamberg 2008. Po tem je bilo postavljeno vprašanje, ali ima smisel še vztrajati v ligi, kjer niti na eni tekmi nismo uspeli dobiti na klopi vsaj osem/devet gluhih igralcev, da bi zadostili pravilom. Občasno smo morali zaprositi za pomoč slišče igralce, ki so bili prijavljeni v isti ekipi, za nastop v ligi. Dogajalo se je, da smo z mobitelom lovili manjkajoče igralce uro pred tekmo. Ob tem smo imeli visoke stroške sodelovanja v ligi, saj smo plačevali tudi sodnike, delegata, zapisnikarsko mizo – poleg dvorane in najema elektronskega semaforja, seveda. Da ne pozabimo še prevozev na gostovanja in večerij po končanih tekmah, pa še prijavnine Košarkarski zvezi Slovenije za sodelovanje v ligi. Igralcem, ki živijo zunaj Ljubljane, smo plačevali potne stroške. Vse to nas je na sestankih reprezentance v letih 2008 in 2009 pripeljalo k skupni odločitvi, da smo izbrali program priprav v klasični obliki: treningi v dvorani med tednom, prijateljske tekme z drugimi klubi, skupne priprave na različnih lokacijah.

Ko je leta 2010 prišel nov trener Izidor Križan med nas, je bila s strani košarkarjev podana pobuda, da bi spet sodelovali v tretji oziroma sedanjih četrti ligi. Športna zveza gluhih Slovenije je bila takrat v dilemi, ali bodo zmogli pokriti te stroške. Medtem pa so se spremenila pravila, ki sedaj narekujejo, da mora biti na tekmi najmanj deset igralcev. Ligaške tekme se odigravajo po navadi ob sobotah ali nedeljah, so pa izjeme ob petkih zvečer, iz objektivnih razlogov. Trener je želel imeti za ligo zagotovljeno ekipo z najmanj desetimi igralci, ki bi bili pripravljeni sodelovati in tako žrtvovati prosti čas za tekme doma in v gosteh v drugih krajih zunaj Ljubljane, ne da bi si morali sposojati slišče igralce, ki so prosti. Ker ni bilo zagotovila za to, smo ostali pri dosedanji obliki treningov.

Promoviranje slovenske košarke gluhih in njenih uspehov

S Košarkarsko zvezo Slovenije imamo dobre izkušnje pri promoviranju slovenske košarkarske reprezentance gluhih in njenih uspehov, vedno je prisluhnila našim pobudam. Za to smo ji zelo hvaležni, saj je z njeno pomočjo košarkarska reprezentanca gluhih postala prepoznavna v javnosti. Naj navedemo nekaj odmevnih primerov v zadnjih letih:

Predstavitve evropskih prvakov v Areni Stožice

Košarkarska zveza Slovenije je avgusta 2012 javnosti predstavila slovensko košarkarsko reprezentanco, ki je na desetem evropskem prvenstvu gluhih

Predstavitve reprezentance v Stožicah

v turški Konyi osvojila zlato, v ljubljanskih Stožicah. Zlato reprezentanco je v imenu Košarkarske zveze Slovenije pozdravil tedanji podpredsednik Miro Smrekar, ji izrekel čestitke in zaželel visoko uvrstitev na letnih Olimpijskih igrah gluhih naslednje leto v Bolgariji. Občinstvo je člane reprezentance nagradilo s toplim aplavzom.

- Predstavitve košarkarske reprezentance gluhih v promocijski akciji za EuroBasket 2013

Tik pred uradnim pričetkom največjega športnega dogodka v zgodovini Slovenije – evropskega prvenstva v košarki EuroBasket Ljubljana 2013 – je Košarkarska zveza Slovenije omogočila slovenski košarkarski reprezentanci gluhih, da se javnosti predstavi na prijateljski tekmi Slovenija : Francija v Stožicah.

- Udeležba članov reprezentance na državnem prvenstvu 3 x 3

Prek Košarkarske zveze Slovenije je prišla pobuda, da bi se gluhi košarkarji udeležili tega prvenstva in javnost opozorili nase. Udeležba gluhih košarkarjev na državnem prvenstvu v ulični košarki 3 x 3 je bila tudi ena od oblik promoviranja gluhe košarke. Letos poleti so nastopili v Piranu in Laškem in med sliščimi košarkarji so bili dobro sprejeti.

- Dobrodelni projekt pomoči košarki gluhih in košarki na vozičku

Konec maja letos je Košarkarska zveza Slovenije ponudila Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije oziroma Športni zvezi gluhih Slovenije sodelovanje v dobrodelnem projektu za pomoč košarki gluhih in košarki na vozičku. Dogovarjali smo se za izvedbo projekta v Podčetrtku 15. avgusta, vendar je bil zaradi drugih okoliščin prestavljen na 25. avgust, in sicer v Mengeš. Dobrodelni projekt je bil v obliki monokomedije Ranka Babića z naslovom Moška copata. Tam so predstavili slovensko košarkarsko reprezentanco, udeleženko EuroBasketa

2015. Projekt je bil uspešen, saj je bilo zbranih več kot 8.000 evrov.

- Premiera filma o košarkarskem trenerju Petru Brumnu

Peter Brumen je človek, ki je slovensko košarkarsko reprezentanco gluhih in naglušnih povedel na svetovni vrh. O njegovem življenju, trenerskem delu z ranljivimi skupinami in njegovih vrednotah je režiser Jurij Gruden posnel dokumentarni film z naslovom Na koncu Tržaške. Pri nastajanju filma so med drugim sodelovali gluhi reprezentant Saša Lukič in fizioterapevt Primož Kirn ter bivši sekretar Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Aljoša Redžepovič. V filmu je bilo uporabljeno arhivsko gradivo Zveze.

Nagrade slovenske košarkarske reprezentance gluhih

Dosežki slovenske košarkarske reprezentance gluhih niso izostali brez odmevnih nagrad v javnosti. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije oziroma Športna zveza gluhih Slovenije je dala več pobud za nagrajevanje te reprezentance. Naj navedemo nekaj primerov:

- Bloudkovo priznanje 2008

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je predlagala Odboru za podeljevanje Bloudkovih priznanj košarkarsko reprezentanco gluhih za prejemnico Bloudkovega priznanja za osvojeni naslov

podprvaka na evropskem prvenstvu v Bambergu leta 2008. Bloudkovo priznanje ji je bilo podeljeno v Brdu pri Kranju.

- Bloudkovo priznanje 2010

Športna zveza gluhih Slovenije je Zvezi za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite predlagala, naj košarkarski reprezentanti Miha Zupan kandidira za Bloudkovo priznanje za izjemne dosežke med slišječimi košarkarji in nastop na svetovnem prvenstvu v Istanbulu leta 2010. Priznanje je prejel.

- Izbor Miha Zupana za najboljšega gluhega športnika sveta

Športna zveza gluhih Slovenije je podprla predlog Mednarodnega komiteja za šport gluhih (ICSD), da Miha Zupana uvrstijo med finaliste, izmed katerih je selekcijska komisija ICSD-ja proglasila njega za najboljšega gluhega športnika na svetu leta 2010.

- Priznanja Olimpijskega komiteja Slovenije
- Košarkarska reprezentanca gluhih Slovenije je bila prejemnica srebrnega priznanja Olimpijskega komiteja Slovenije za njene dosežke.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije in Športna zveza gluhih Slovenije sta leta in leta veliko energije in sredstev vlagali v košarko gluhih ter bili aktivni pri njenem promoviranju. Še nobena druga športna panoga gluhih ni bila deležna te skrbi.

Anton Petrič

Slavje po osvojenem naslovu evropskega prvaka leta 2012

Orientacijski tek

Orientacijski tek je že nekaj let prepoznaven in priljubljen šport tudi med gluhih in naglušnih v Sloveniji. Udeležujejo se ga mlade in starejše generacije. Na Športni zvezi gluhih Slovenije se vsako leto dogovorijo, kdo bo za tekoče leto organizator orientacijskega teka. Letos je bil to AURIS Kranj. Organiziral ga je na Crngrobu pri Škofji Loki.

Na startu

Kot sem že omenila, je to priljubljen šport in tudi mi iz Društva gluhih in naglušnih Pomurja Murska Sobota se ga že nekaj let radi udeležujemo. Zaradi oddaljenosti smo se s kombijem že zgodaj zjutraj odpravili iz Prekmurja proti Škofji Loki. Udeleženci smo bili Emilija Pocak, Darinka Gjerkeš, Silva Bavčar, Vnuk Marija in Marjan, Ignac Jakopina ter jaz. Dobri organizatorji z Lojzko Meglič, predsednico športne sekcije društva AURIS Kranj, so vidno z ba-

Obvezna oprema

Udeleženci državnega prvenstva

lončki in napisom označili kažipot do Crngroba, saj poti do tja res ni lahko najti. Tovrstna srečanja so vedno vesela in dobrodošla in tako je bilo tudi slišati. »Prekmurci so se že pripeljali«, znani po tem, da s sabo pripeljemo še košarico dobrot.

Tek se je začel po predvidenem času. Vsi tekači smo se opremili s štartnimi številkami, čipom za na prst, majicami ter ruticami za na glavo, za kar so poskrbeli organizatorji. Sledila so navodila, spev himne ter pot do štarta. Vrstni red tekačev po posebnem zemljevidu – orientacijski karti je sledil po starostnih skupinah. Vsak se je s svojo orientacijsko karto podal po poti iskanja kontrolnih točk. Cilj tekmovalcev je, da najdejo vse kontrolne točke in pretečejo postavljeno progo v najkrajšem možnem času. Kontrolne točke na terenu so bile označene z rdeče-belimi trikotnimi prizmami – zastavicami, ki so bile postavljene na izrazitih objektih (jarkih, štorih, križiščih, balvanih, robovih jas ipd.), skratka, na težko spregledanih mestih in na koncu smo vsi, vsak po svoji časovni zmogljivosti, prišli na cilj. Sledili so rezultati in podelitev medalj. Slavnemu govoru se je pridružil tudi škofjeloški župan, Lojzka Meglič pa je v športnem duhu, mimiki popestrila podelitev medalj. Ulila se je ploha, a to nas ni zmotilo, nasprotno, po vročem dnevu nas je osvežilo. Sledilo je kosilo ter povratek v Prekmurje z medaljama: zlato za 1. mesto v kategoriji ženske do starosti 49 let, ki jo je osvojila Darinka Gjerkeš, in bronasto za 3. mesto v kategoriji ženske starosti 50+, ki sem jo osvojila Dragica Bračič.

Dragica Bračič

Napotki za ravnanje z odpadki

Obveznost vseh prebivalcev Slovenije je, da posamezno vrsto odpadkov odložimo v ustrezen zabojnik, kar določajo občinski odloki. Ti določajo tudi prepoved mešanja bioloških odpadkov z drugimi odpadki in prepoved odlaganja papirja, embalaže in stekla v zabojnike za preostale odpadke.

Praktični napotki za ločevanje odpadkov

Zabojnik za embalažo:

- plastika, konzerve in pločevinke,
- votla sestavljena embalaža mleka, sokov ... (te-trapak),
- plastenke čistil in pralnih sredstev,
- plastične vrečke in jogurtovi lončki,
- plastična embalaža šamponov, zobnih past in tekočega mila,
- embalaža CD-jev in DVD-jev,
- plastična folija in ALU folija, kamor so zaviti izdelki,
- embalaža iz stiropora.

Zabojnik za papir:

- časopisi in revije,

- prospekti in katalogi,
- pisemske ovojnice, pisarniški in ovojni papir,
- papirnate nakupovalne vrečke,
- kartonska embalaža in lepenka.

Zabojnik za steklo:

- steklenice,
- steklena embalaža zdravil in kozmetike,
- kozarci vložnih živil in druga steklena embalaža.

Zabojniki za preostanek odpadkov:

- plenice,
- mačji pesek,
- ohlajen pepel,
- vrečke iz sesalca,
- šiviljski odpadki,
- pluta in guma,
- razbita keramika in porcelan.

Zabojnik za biološke odpadke:

- zelenjavni in sadni olupki,
- jajčne lupine, kavna usedlina in filter vrečke,
- pokvarjena živila (brez embalaže), ostanki hrane in gnilo sadje,

PAPIR	EMBALAŽA PLASTIKA	OSTALI ODPADKI	BIOLOŠKI ODPADKI
<p>DA</p> <ul style="list-style-type: none"> * ČASOPISI, REVIJE * EMBALAŽA IZ PAPIRJA, KARTONA, LEPENKE, VALOVITE LEPENKE * KNJIGE, ZVEZKI * TELEFONSKI IMENIKI * PROSPEKTI * KATALOGI * PISEMSKI IN OVIJALNI PAPIR 	<p>DA</p> <p>SAMO EMBALAŽA IZ :</p> <ul style="list-style-type: none"> * UMETNIH MAS, OVOJNE FOLIJE * PLASTENKE IZ PET * SESTAVLJENIH SNOVI * STIROPORJA <p>* OSTALI IZDELKI IZ PE, PET, PVC</p> <ul style="list-style-type: none"> * ZABOJNIKI IN ŠKATLE * PLASTIČNI KOZARCI * NOSILNE VREČKE * ČISTA EMBALAŽA MARGARINE IN JOGURTOV * VSA EMBALAŽA MORA BITI ČISTA IN IZPRAZNJENA! 	<p>DA</p> <ul style="list-style-type: none"> * MEŠANI KOMUNALNI ODPADKI * TALNE OBLOGE * PVC LEPILNI TRAKOVI * OBVEZILNI MATERIAL * ODPADKI IZ GUME IN USNJA * VREČKE IZ SESALNIKOV * ZOBNE ŠČETKE * TAPETE, FOTOGRAFSKI PAPIR * BRUSILNI PAPIR, PLOŠČE * KERAMIKA, PORCELAN V MANJŠIH KOLIČINAH * NOGAVICE * PLASTEN PAPIR * PLENICE 	<p>DA</p> <ul style="list-style-type: none"> * OSTANKI SADJA IN ZELENJAVE * OSTANKI HRANE * JAJČNE LUPINE * OSTANKI KAVE IN ČAJA S FILTER VREČKAMI * REZ DREVES IN GRMOVJA * OLUPKI JUŽNIH SADEŽEV * PAPIRNATI ROBČKI, PRTIČKI, BRISAČE * ZEMLJA ZA ROŽE * REZANO CVETJE * PERJE * KOŠNJA TRAVE, LISTJE
<p>NE</p> <ul style="list-style-type: none"> * EMBALAŽA MLEKA IN SOKOV * KARBONSKI IN KOPIRNI PAPIR * MASTEN IN PROZORNI PAPIR * FOLIJE IZ UMETNIH MAS * HIGIENSKI PAPIR * VREČE ZA KRMILA * VREČE ZA CEMENT 	<p>NE</p> <ul style="list-style-type: none"> * PAPIR * KARTON * KOVINE * LEPENKA * STEKLO 	<p>NE</p> <ul style="list-style-type: none"> * OSTANKI BLAGA * STEKLO * KOVINE * BIOLOŠKI ODPADKI * PAPIR * KARTON * KOSOVNI ODPADKI * NEVARNI ODPADKI * EMBALAŽNI MATERIAL * PLASTIKA * SESTAVLJENI MATERIALI 	<p>NE</p> <ul style="list-style-type: none"> * PLASTIČNE VREČKE * SINTETIČNE ALI S KEMIKALIJAMI OBDELANE SNOVI * MINERALNA OLJA IN OSTALE TEKOČINE * VREČKE ZA OGLJE IN BRIKETI * MEŠANI KOMUNALNI ODPADKI * SEKUNDARNE SUROVINE (STEKLO, KOVINE, PLASTIKA)

Kaj spada v kateri koš za smeti

- papirnati robčki, brisače in papirnate vrečke,
- trava, listje, rože, plevel in veje,
- stelja malih rastlinojedih živali,
- lesen pepel.

Nevarni odpadki:

- akumulatorji, baterije,
- barve in topila, kemikalije,
- olja in masti,
- pesticidi,
- pralna in kozmetična sredstva, ki vsebujejo nevarne snovi,
- zdravila,
- neonske cevi,
- vse, kar je opremljeno s simbolom za nevarne stvari.

Ne sodijo v zabojnike, oddati jih je treba na zbirnih mestih.

Praktični nasveti za pravilno shranjevanje živil v hladilniku

Kako shranjevati živila v hladilniku, da bodo zdržala dlje časa?

- Živila shranjujemo v plastičnih, steklenih oz. drugih primernih posodah. Tako bomo preprečili izgubo vlage in okusa ter širjenje vonjav na ostala živila.
- Jajca hranimo v originalni embalaži na višjih policah hladilnika, nikakor ne na vratih, ker se zaradi odpiranja vrat temperatura nenehno spreminja.
- V sredini hladilnika hranimo mlečne izdelke, narezane mesnine in proizvode z oznako »po odprtju hraniti v hladilniku«.
- Mesne narezke shranimo daleč od surovega mesa.
- Sokove, omake, maslo, marmelade in izdelke, ki potrebujejo manj hlajenja, hranimo na vratih hladilnika. Tu je temperatura najvišja, med 10 in 15 stopinjami Celzija.
- Živila s krajšim rokom uporabe postavimo na sprednji del police, tista z daljšim rokom pa so lahko bolj zadaj.
- Surovo meso, perutnino, ribe in morske sadeže hranimo na najnižji polici. To je najhladnejša točka v hladilniku.
- Ostanke skuhanih jedi ohladimo na sobni temperaturi, šele nato jih spravimo v hladilnik.
- Živila v zamrzovalniku označimo z nalepko. Zabeležimo vsebino, količino in datum pakiranja.
- Živila odmrznemo tako, da jih pustimo čez noč v hladilniku, in sicer na spodnji polici. Nikoli ne odmrzujemo pri sobni temperaturi na kuhinjskem pultu ali v topli vodi.

Hladilnik in zamrzovalnik redno čistimo. Takoj ko se nekaj polije, površino pobrišemo. Za dezinfekcijo uporabimo mešanico vode in kisa.

Je živilo še vedno užitno?

1. Roki trajanja so le orientacijsko sredstvo. Živila pogosto lahko zdržijo dlje, kot je napisano na embalaži, še posebej kadar piše »najmanj do«.
2. Zaupajte svojim čutom. Če je jogurt kakšen dan čez rok trajanja, še ne pomeni, da je zanič. Odprite ga in pokusite – če sta vonj in okus takšna kot ponavadi, je povsem užiten.
3. Je vse, kar je plesnivo, res zanič? Veliko živil, ki jih napade plesen, moramo zavreči, nekatera izmed njih pa lahko tudi »rešimo«. Če odrežete plesen na suhi salami, trdem siru ter čvrstem sadju ali zelenjavi, bo preostali del še čisto v redu. Pozorni bodite le, da vsakič, ko odrežete plesnivi del, nož očistite.

Dobri recepti za zmanjševanje količine odpadkov

Najboljši odpadek je tisti, ki ga ni, zato sprejmite izziv in poskusite zmanjšati količino odpadkov, ki jih povzročate. Najbrž s sprašujete, kako.

Pri nakupovanju živil in vsakdanjih potrebščin izberite izdelke s čim manj embalaže. Namesto materialnih daril podajajte doživetja (ogled prestave, obisk prireditve, abonmaje za otroke in odrasle, tečaj jahanja, ure joge, telovadbe, letno vstopnico za živalski vrt ...) ali ponudite uslugo (varstvo otrok, pranje avtomobila ...). Ponovno uporabite – poskrbite, da odvečni predmeti ponovno zaživijo drugje, recimo v krogu prijateljev ali (ne)znancev, predvsem pa je pomembno, da še uporabnih predmetov, tudi če so malo poškodovani, ne vržete v smeti. Podarite jih, zamenjajte ali prodajte.

Za manj odpadkov in bolj kakovostno življenje boste potrebovali kritični razmislek o svojih potrošniških vzorcih, dobro mero racionalnega nakupovanja, nakupovalni seznam za vsak obisk trgovine ter predmete in pripomočke, ki jih lahko uporabite večkrat. Ko si boste zagotovili vse te potrebne sestavine, sledi preprosta izvedba.

DOMA

Razmislite o svojem odnosu do stvari. Veliko stvari, ki jih imamo doma, bi lahko delili z drugimi. Pozbili smo, da so si skozi zgodovino ljudje velikokrat pomagali tudi tako, da so si stvari delili oziroma si jih posojali. Tudi danes lahko storimo enako – polega časa in prostora bomo prihranili tudi denar.

Izogibajte se izdelkom za enkratno uporabo. Če na piknik ali vrtno zabavo povabite 15 prijateljev, ki bodo uporabljali izdelke za enkratno uporabo (pribor, lončki in krožniki, papirnati prtički, brisačke, folija ...), vas bo to stali približno 9 evrov, povzročili pa boste skoraj 3 kilograme odpadkov.

NA POTI V TRGOVINO

Ko vam nečesa zmanjka, si to zapišite na nakupovalni seznam. To je lahko navaden listek, vnaprej pripravljen nakupovalni seznam, ki ga dobite prek spleta, beležka ali nakupovalna aplikacija na pametnem telefonu. Številne aplikacije omogočajo, da skenirate črtne kode in izračunate, koliko boste zapravili v trgovini. Pri večjih nakupih si vzemite čas za raziskovanje, saj je pri takšnih nakupih potrebna racionalna in ozaveščena izbira. Vsakič znova pa si zastavite tri ključna vprašanja: ali to zares potrebujem? Ali moram to nujno kupiti (in imeti) ali si lahko izposodim, najamem ali delim? Ali lahko kupim rabljeno?

V TRGOVINI

Razmišljajte o posledicah nakupa. Kakšen vpliv ima moj nakup na okolje (embalaža, uporabljeni materiali ...)? Ali bo izdelek trajal dolgo ali ga lahko uporabimo samo enkrat? Koliko je izdelek učinkovit glede na porabo energije in materialov? Ali so v izdelku okolju škodljive snovi? Poleg tega upoštevajte pravilo desetih sekund – preden izdelek odnesete na blagajno, se ustavite za deset sekund in si postavite dve vprašanji: zakaj to kupujem in ali to potrebujem. Če ne najdete prepričljivega odgovora, ga vrnite na polico.

Praktični nasveti, kako se izogniti zavrženi hrani

Podatki kažejo, da na svetu zavržemo približno tretjino vse predelane hrane. V gospodinjstvih prišane največ hrane med odpadki zato, ker je kupimo in pripravimo več, kot je potrebujemo, porabe hrane ne načrtujemo in ostankov velikokrat ne znamo pametno porabiti.

1. Naložite si aplikacijo za kuharske recepte ali izdelajte nakupovalni seznam. Tako boste imeli ideje, kaj storiti s presežki hrane, vedno pri roki.
2. V trgovino ne hodite lačni, sicer boste zgotovo kupili ogromno nepotrebnih izdelkov. Vedno vzemite nakupovalni seznam, drugače boste nakupovali brezglavo. V trgovino tudi ne hodite vsak dan – hladilnik ni nikoli tako prazen. Določite raje dan ali dva v tednu za nakupovanje, nato pa vsak mesec

enega od teh dni namenoma preskočite.

3. Ne kupujte izdelkov samo zato, ker so v akciji. Ste prepričani, da boste v naslednjih nekaj mesecih pojedli XXXXXXL paket slanih palčk z dodatkom sezama? Bodite iskreni do sebe – je to sploh nekaj, kar bi sicer uvrstili na svoj nakupovalni seznam?
4. Roki trajanja niso božje zapovedi, so le orientacijsko sredstvo. Kakšen dan čez rok vas ne bo pokončal.
5. Pred hladilnikom vedno sledite načelu PNPV – prvi noter, prvi ven. Prednost imajo sveže sestavine, konzerva tune bo zdržala še do naslednje olimpijade!
6. Neugleden kos zelenjave in zmešan kos sadja sta stvar oblike, ne vsebine. Izkoristite njune hranljive snovi za juho ali smuti. Tudi pijača iz obtolčene pločevinke ima še vedno isti okus.
7. Kuhajte z glavo, ne z očmi. Če se spravljate v kuhinjo sestradani, od predvidene količine odštejte polovico – še to zna biti preveč. Če skuhate preveč, zamrznite – neko deževno praznično nedeljo popoldan vam bo zagotovo prišlo prav.
8. Ostanki samo izgledajo slabo (če sploh), v rešnici pa so enako dobri kot takrat, ko so bili še svež obrok.
9. Enkrat na teden si pripravite obrok presenečenja. Iz omar zložite zalogo in presenečeni boste ugotovili, kaj vse skrivate doma.
10. Igrajte se igro »izprazni hladilnik« in poskrbite, da bo lačna vaša slaba vest, ne vi.

Če v gostilni ne morete pojesti vsega, kar ste naročili, prosite natakarja, naj vam hrano zavije za domov. Ni sramotno, če meso, rižoto, kos sladice – pač karkoli, česar niste mogli pojesti – odnesete s seboj. Je pa nedopustno z okolijskega in finančnega vidika (konec koncev ste hrano plačali), da nepojedena hrana konča med odpadki.

Trendi (tudi oglaševalski in potrošniški) narekujejo tri nova pravila:

1. Ustvarjalnemu, zadovoljnemu potrošniku ni več najbolj pomembno, kaj ima ali kaj kupi, ampak kaj lahko sam naredi, preuredi in ustvari. Ročne spretnosti, kot so šivanje, kvačkanje ali pletenje, oblikovanje in izdelovanje pohištva, vrtnarjenje ipd. so edinstvene priložnosti za izražanje sebe, kakovostno preživljanje prostega časa in občutenje zadovoljstva, ko ustvarimo nekaj svojega, drugačnega, uporabnega.
2. Vedno več je blagovnih znamk, ki od kupca terjajo, da so tudi sami družbeno odgovorni. Trgovine brez embalaže, ukinjanje (brezplačnih)

plastičnih vrečk, pravična trgovina ...

3. Ponovna prodaja in zamenjava stvari sta novi, najbolj vroči obliki recikliranja. Da prodate svoje stanovanje ali avto, je seveda povsem običajna praksa, zdaj pa se menjanje lastnikov razširja tudi na vse druge stvari.

Kaj lahko storimo?

PREMISLITE – Ali res morate investirati denar in čas v še en predmet?

IZPOSODITE SI – Koliko stari, ki jih imate doma, s pridom in z veseljem uporabljate? In koliko stari zelo slabo izkoriščate, polega tega pa vam zasedajo prostor in nemara celo povzročajo stroške?

IZMENJAJTE – Številni dogodki zamenjav se širijo tudi pri nas. Izmenjujete lahko oblačila, igrače, knjige, semena, pridelke, ponesrečena novoletna darila ...

KUPITE RABLJENO – Predelano ali popravljeno. Izbirajte stvari, ki so trajne tako po kakovosti kot tudi po obliki.

Izkoristite tisto, kar že imate (ali česar drugi nočejo), in dobili boste edinstvene praktične rešitve: stari kovčki so z nekaj dodatki lahko udobne mačje ali pasje postelje, služijo pa lahko tudi kot prenosni peskovniki, stenske omare S škatlo za jajca lahko v predalniku naredite red: v en prekat sponke, v drugega šilčke, v tretjega radirke ... Dobro pa se obnesejo tudi pri shranjevanju novoletnih okraskov. Lesene palete so nadvse uporabne za unikatno in poceni pohištvo. Iz njih lahko narediti jedilno, klubsko ali vrtno mizo, kavč, vrtni počivalnik, navpičen vrt na balkonu ...

Ne pozabite! Hrana ne sodi med odpadke. Iz ostankov lahko pripravite okusne jedi. Tu je nekaj idej:

Slane palačinke iz ostankov pire krompirja

Potrebujemo:

- mleko,
- jajca,
- nariban sir,
- kislo smetano,
- pire krompir,
- sol in poper.

Vse sestavine mešajte v ne preveč gosto maso. Poleg segrejte, naoljite in vanj vlijte zajemalko mase. Palačinko pecite na obeh straneh toliko časa, da porjavi.

Hladna riževa solata – enostaven recept, s katerim boste porabili zalogo sveže in vložene zelenjave

Potrebujete:

- svežo in vloženo zelenjavo, ki jo najdete v hladilniku,
- trdo kuhano jajce (po želji),
- riž,
- sol,
- olje in kis.

V hladilniku izpraznite zalogo sveže in vložene zelenjave. Skuhajte riž ali pa uporabite tistega, ki vam je ostal od kosila prejšnjega dne. Zelenjavo narežite na koščke in jo primešajte rižu. Po okusu jo začinite in postrezite.

Ostanke zelenjave porabite za pripravo domače vegete, vnaprej pripravljene paketke za govejo juho, rižoto, ratatuj, sataroš ... Ostanke sadja uporabite za kompote, sokove, marmelade. Z dodatkom mleka ali jogurta lahko naredite tudi okusne smutije. Če sadja ne hranite v hladilniku, naj bo čim bolj oddaljeno od sončne svetlobe. Najbolje je, da ostane v papirnati vrečki nekje na hladnem ali temnem. Da bo sveže meso ostalo dlje časa uporabno, ga prelijte z oljem. Še bolje je, da ga razrežete na poljubno velike kose in jih naoljene shranite v posodi in v hladilniku. V hladilniku je sir najbolje shranjevati v bližini zelenjave, ki vsebuje veliko vlage. Sira nikoli ne zavijamo v folijo, saj bo zaradi pomanjkanja kisika začel plesneti. Kadar skuhate preveč riža, ga preprosto predelajte v mlečni riž, rižev narastek, hladno rižovo solato, z njim napolnite paprike ali naredite mesne kroglice. Korenju odrežite vrhni del, tako bo dlje časa ohranilo svežino.

Doslednega ločevanja odpadkov se otroci in mladostniki naučijo doma, v vrtcih in šolah, medtem ko prednostna ravnanja z odpadki ostanejo v ozadju. Ločevanje odpadkov je namreč šele tretje najbolj zaželeno vedenje – bolj kot to sta zaželeni ponovna uporaba in preprečevanje ter zmanjšanje količine odpadkov (tudi zavržene hrane).

Še nekaj nasvetov za otroke, da po obroku na krožniku ne bo ostankov hrane:

- Prosi za manjšo porcijo – če boš še vedno lačen oziroma želel še, lahko prosiš za repete.
- Povej vnaprej! Ni vljudno, da se pri kosilu, ki ti ga pripravijo v šoli ali doma, zmrduješ. Zapomni si, da je vsa hrana, ki ti jo postrežejo, zate dobra – zato je prav, da jo tudi pokusiš. Če pa česa ne maraš, to povej naglas in vnaprej. Bolje je, da rečeš »ne, hvala«, kot da tvoje kosilo pristane v kanti.

- Narezano sadje – je sadež zate prevelik? Prepolovi ga ali prosiš odrasle, da ti ga razrežejo na manjše kose. Tisto, česar ne boš pojedel, lahko deliš z drugimi.
- Na izlet vzemi toliko, kolikor lahko poješ, in nič več. Četudi boš z izleta prinesel polovico sendviča, najbrž ne bo več užiten, sploh če je bil ves dan na toplem in na soncu.
- Kadar obroka ne moreš pojesti do konca, se dogovori s starši, da ti ga prihranijo za kasneje ali naj ti dovolijo, da ga spremeniš po svoje. Če špagetom z omako dodaš jajce (in še kakšno zelenjavo, če ti je všeč), to streseš v ponev in na vsaki strani pečeš 8 minut, nastane špagetna torta.
- Deli z drugimi! Če je porcija zate prevelika ali če česa ne ješ, hrano ponudim drugim. Deliti je zabavno, na tak način pa se kupuje tudi nove prijatelje.

Vsakemu se lahko zgodi, da po pomoti odloži odpadke v napačen zabojnik, zato pogledjmo sedem pravil mojstrov ločevanja.

1. Še enkrat preverite, kaj odlagate v črni zabojnik. Vanj spada zelo malo odpadkov. Najpogostejši odpadki, ki jih odložite v črni zabojnik, so plenice, mačji pesek in vrečke za sesalec.
2. Preden odložite embalažo v ustrezni zabojnik, jo izpraznite. Če embalaže ne morete sprati, jo odložite v črni zabojnik za preostanek odpadkov.
3. Embalažo pred odlaganjem stisnite oziroma zložite. Tako lahko odložite do desetkrat več embalaže.
4. Uporabljene papirnate brisače, serviete in robčke odložite v zabojnik za biološke odpadke. Brisače, servieti in robčki ne spadajo niti med mešane komunalne odpadke niti med papir.
5. Sestavljena embalaža spada v zabojnik za embalažo. Če je embalaža iz različnih materialov (papir/karton, plastika), nedvomno spada v zabojnik za embalažo.
6. Neuporabna kuhinjska posoda (emajlirana, te-

Ekološki otok

flonska, iz nerjavečega jekla) sodi med kosovne odpadke. Odpeljete jo lahko v najbližji zbirni center ali jo oddate hkrati z drugimi zbranimi kosovnimi odpadki.

7. Jedilno olje, vata in vatirane palčke ne spadajo v straniščno školjko. Ti odpadki povzročajo velike težave v kanalizacijskem sistemu, poleg tega pa ogrožamo zdravje delavcev, ki skrbijo za nemoteno delovanje sistema, saj morajo odstraniti vse nepravilno odložene odpadke.

Kam z nevsakdanjimi odpadki?

Izrabljene baterije lahko oddate v trgovini, kjer ste jih kupili. V večjih trgovinah, kjer prodajajo baterije ali aparate na baterije, stoji blizu blagajne temu namenjena škatla. Baterije lahko oddate tudi v zbirnih centrih komunalnih odpadkov ali na nekaterih poštah. Neuporabno belo tehniko, mobilne telefone, računalnike, televizorje lahko oddate v zbirnih centrih komunalnih odpadkov, lahko pa tudi pri prodajalcu, kjer kupite nov izdelek. Še uporabne predmete lahko namenite ponovni uporabi. Stare kartuše lahko pustite v trgovini, kjer ste kupili nove. Ob vračilu kartuše, ki jo je mogoče obnoviti, boste dobili popust, nekatere pa lahko polnite tudi sami. V trgovino lahko nesete tudi star avtomobilski akumulator, motorno olje pa zamenjajte na bencinski črpalki ali pri serviserju. Odpadna zdravila lahko brezplačno oddate osebju v javnih lekarnah, specializiranih prodajalnah, pri veterinarjih in v zbirnih centrih komunalnih odpadkov.

Hitri napotki za domače kompostiranje

Biološke odpadke moramo zbirati ločeno in poskrbeti, da se ne mešajo z drugimi odpadki. Te odpadke lahko hišno kompostiramo ali jih odlagamo v rjave zabojnike. Kako lahko kompostiramo?

Na domačem vrtu poiščite prostor v senci ali polsenci in poskrbite za zaščito pred vetrom. Enkrat mesečno preobračajte kup, tako boste poskrbeli za pravilno prezračevanje in bo proces trohnenja potekal pravilno. Poskrbite pa tudi za zadostno vlago. Kup se ne sme presušiti ali premočiti. Vlažnost preverite tako, da stisnete pest komposta. Če se iz njega ne pocedi voda in hkrati ne razpade, je vlažnost primerna.

Viri:

- www.lep-planet.si,
- www.snaga.si,
- www.mojiodpadki.si

Povzela: Aleksandra Rijavec Škerl

Slovenska mesta: Koper

Koper je šesto največje mesto v Sloveniji in s 23.726 prebivalci največje obalno mesto. Mesto ima dva uradna jezika, slovenščine in italijanščino. Ob njem je mednarodno pristanišče Luka Koper.

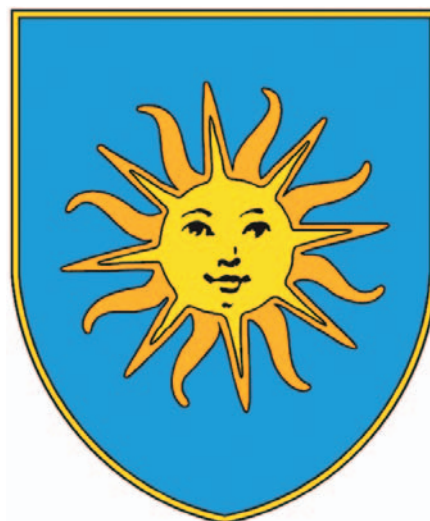
Koper iz zraka

Sledovi poselitve koprskega območja segajo v srednji paleolitik in neolitik. O tem pričajo številna jamska najdišča na kraškem robu.

Prva poselitev koprskega otoka sega v rimsko republikansko obdobje. Novejše arheološke najdbe iz 3.–1. stoletja pred našim štetjem segajo v čas, ko je bila v pisanih virih na širšem koprskem območju omenjena antična naselbina Aegida. Proti koncu rimskega cesarstva je bila na otoku večja naselbina, v poznoantičnem obdobju pa ena izmed postojank obrambnega sistema Claustra Alpium Iuliarum. V času preseljevanja narodov se je romansko in poromanjeno okoliško prebivalstvo zateklo v otoško naselje. Ko so severno Istro sredi 6. stoletja zasedli Bizantinci, so Capris dobro utrdili in ga preimenovali v Iustinopolis (po cesarju Justinu II.). Varna otoška lega ob poteh proti Gradežu, tedaj pomembnemu središču ob severni jadranski obali, je mestu omogočila nagel razcvet. V 8. stole-

Otok Kopra 1781

tju se je v zaledje istrskih mest naseljevalo slovanško prebivalstvo, ki se je postopno pomaknilo do obalnih mest.

Koper se je leta 932 povezal z Benečani. Ti so skrbeli za varnejšo plovbo, s pogodbami pa so si počasi podrejali mesto. Leta 1186 je Koper postal svobodna komuna z voljeno oblastno strukturo. Osamosvojila se je koprška škofija, ki ji je koprška komuna podelila posesti v vaseh Lopar, Padna, Brič in Sermin. Pozneje, do leta 1208, so mu gospodovali istrski mejni grofje in za njimi oglejski patriarhi. Ti so ga izbrali za sedež svojih fevdalnih posesti v Istri in ga poimenovali Caput Histriae (Glava Istre), ki so ga kasneje poitalijanili v Capo d'Istria. V času vladavine oglejskih patriarhov se je mesto vztrajno borilo za privilegije in obdržalo lastne statute, ki so omejevali oglejsko oblast. Mestu so patriarhi podelili oblast nad vasmu v zaledju severne Istre.

Po daljšem obdobju samostojnosti je Koper leta 1279 skupaj z drugimi istrskimi mesti prešel pod Benečane. V 16. stoletju je dobil privilegiran položaj na gospodarskem in upravnem področju. Na prelomu iz 15. v 16. stoletje so v njem ustanovljali menjalnice, banke in obrtne delavnice. V robne dele mesta se je preseljevalo čedalje več Slovencev, ki so se ukvarjali predvsem s solinarstvom, ribištvom in kmetijstvom. V času beneške vladavine je mesto na trgovskem področju uspešno tekmovalo z bližnjim Trstom, saj je imelo zaradi lege na otoku in utrjenih zidov ugoden obrambni položaj. V 16. stoletju je dobilo sodišče za civilne in kazenske zadeve ter nekaj drugih upravnih funkcij za naselja v zaledju severne Istre. Tuji upadi so bili prek Istre in Krasa usmerjeni v Beneško republiko, zato

Kopra niso ogrozili, pač pa je bilo močno opustošeno njegovo podeželsko zaledje.

Ekonomski razcvet in naraščanje prebivalstva v 16. stoletju je povzročila rast samega mesta prek naravnih meja otoka. Z intenzivnim nasipavanjem so bile morju iztrgane nove površine, kot nam to nazorno kažejo arheološka izkopavanja zadnjih let na območju nekdanjih obodnih trgov. Na obsežnih površinah je zrasel najmanjši urbani del srednjeveškega Kopra, ki je bil v celoti zavarovan z obzidnim pasom in obrambnimi stolpi.

Koper leta 1867

Podoba in ustroj samega mestnega jedra izhajata torej iz 15. in 16. stoletja, ko je bila gradbena dejavnost najintenzivnejša. Na mestnem načrtu Giacoma Fina iz leta 1619 se urbana zasnova mesta že razodeva z obema glavnima trgovama (Platea Communis oziroma kasnejši Stolnični trg in Trg Brolo) in osmimi obodnimi trgi, ki so bili razporejeni znotraj obzidja in so se razen dveh iztekali v manjša pristanišča oziroma mandrača.

Glavni mestni trg so obkrožale najpomembnejše javne zgradbe političnega in verskega značaja: Pretorska palača kot sedež podestatov (župan) in kapitanov (vojaški poveljniki), Foresterija in Armerija, v katerih so delovali predvsem javni uradi in nekaj časa »Monte di Pietà«, mestna Loggia in stolnica z mestnim stolpom. Tudi sam trg se je v času beneške oblasti v največji možni meri izražal v svoji funkcionalnosti in reprezentativnosti. Z razvojem upravnega in političnega sistema pa tudi družbenega in kulturnega življenja je služil številnim slavnostim posvetnega in cerkvenega značaja ter nudil značilno podobo tedanjih italijanskih in dalmatinskih mest.

Stavbna dejavnost je po plodni gotiki in renesansi tudi v baroku mestu prispevala svoj pomembni delež in v velikem ustvarjalnem zanosu, zlasti z nekaterimi baročnimi regulacijami, dokončno obliko-

vala mestni prostor. Rasle so nove palače in javne zgradbe, ki po lepoti in imenitnosti niso v ničemer zaostajale za podobnimi v drugih mestih. Novi graditelji in arhitekti, med katerimi gre omeniti predvsem znamenitega beneškega arhitekta Giorgia Massarija, so v veliki meri sprejemali in spoštovali ustaljene prostorske vrednote mesta, ki sta ga izoblikovala gotski in renesančni čas.

Toda navzven bleščeča in imenitna podoba mesta in njegov umetniški ter kulturni utrip nista mogla prikriti senčnih plati: provincialni Koper mnogim slavnim možem in učenjakom ni nudil dovolj možnosti za znanstveno delo in so ga zato zapuščali.

Niso pa le ugodni in slavni možje zapuščali Koper, mnogi so bili iz mesta tudi pregnani, predvsem v času, ko je inkvizicija začela preganjati pristaše luteranske doktrine. Med najbolj gorečimi reformatorji je bil koprski škof Peter Pavel Vergerij ml. (1498–1565), ki je hotel v svoji škofiji odpraviti pogoste zlorabe številnega klera in bratovščin, obenem pa zelo razširjeno vraževerje med prebivalstvom. Nakopal si je njihovo sovraštvo, zato so ga kot heterika ovadili inkviziciji; ta je proti Vergeriju sprožila proces. Vergerij se ni več čutil varnega, pa se je prek Švice umaknil v Nemčijo in se tam posvetil reformaciji. Tamkajšnjemu vojvodi Krištofu se je uдинjal za svetovalca in slovenskemu protestantu Primožu Trubarju pomagal pri tiskanju prvih slovenskih knjig, kajti že kot koprski škof je čutil potrebo po slovenskem bogoslužju v pridigah, ki so jih v Kopru opravljali frančiškani tretjeredniki v gregoritskem samostanu.

Koper okoli leta 1900

Po tridentinskem concilu je v Istri začela glagolica, pisava slovanskega bogoslužja, postopno upadati, tuji škofje in višja duhovščina pa so dostikrat zatirali liturgijo v slovanskem jeziku. Kljub temu je bilo še nekaj istrskih škofov, ki so še kazali razumevanje za glagolico. Med njimi je na vidnem

mestu koprski škof Paolo Naldini, ki je leta 1710 osnoval italijansko-slovansko semenišče in v svojih spisih poudarjal, da je to potrebno zaradi popolnoma slovanskega podeželja, obenem pa se je na več mestih svojega znamenitega dela navduševal nad vizijo Italijansko-slovanskega bratstva v koprski škofiji.

V času spopadov med Benečani in Avstrijo je trgovina z zaledjem, predvsem s Kranjsko, upadla. Mesto je prizadela kuga, med katero se je število prebivalstva zmanjšalo z 8000 na 1800. Ob trgovini s soljo ter s prodajo olja in vina si je počasi opomoglo. Šele sredi 17. stoletja so ponovno našli 4500 prebivalcev. Koper je pomembno gospodarsko moč ohranil vse do 17. stoletja, ko sta bila Trst in Reka proglašena za svobodni pristanišči.

Pomembno pomorsko in trgovsko vlogo pa je Koper izgubil s propadom Beneške republike (1797). Leta 1810 je bila oblikovana provinca Istra z glavnim mestom Trst, ki je obsegala še območje tržaškega mesta, pomanjšano območje Goriške, bivšo beneško Istro in še območje avstrijske Istre.

S prenosom političnega in upravnega sedeža in z dograditvijo železnice Dunaj – Trst (1857) je postal Trst glavno trgovsko, pomorsko in postopno tudi industrijsko središče avstro-ogrske monarhije in Koper je dokončno izgubil vlogo političnega, gospodarskega in kulturnega središča Istre. Z uki-

Koper leta 1902

nitvijo prefektуре, finančne intendance, departmajskega in distriktnega sveta ter trgovskega in apelacijskega sodišča se je v mestu tudi bistveno zmanjšalo število administracije. Število mestnega prebivalstva je zdrsnilo pod 4000. Zaradi Napoleonove celinske zapore sta se drastično zmanjšala pomorski in trgovski promet. Upadla je tudi proizvodnja soli, saj so soline ostale v lasti italijanskega kraljestva.

Staro mestno jedro

Po letu 1819 se je začelo dokončno rušenje mestnega obzidja in leta 1827 je bil zgrajen kilometer dolg nasip s cesto od starega pristanišča do Semele. Otok so s kopnim povezali v 19. stoletju. Tedaj so na plitvinah okoli mesta uredili soline, vendar so jih v 20. stoletju opustili, zemljišče izsušili in ga namenili kmetijstvu.

Ugodnejši od političnega je bil v desetletjih pred prvo svetovno vojno gospodarski razvoj. Na Koprskem so zrasli nekateri novi industrijski obrati in podjetja, ladjedelnice in banke. Pomemben je bil blagovni in potniški promet, kar je leta 1882 dalo vzpodbudo za nastanek pomorske paroplovne družbe.

Velika pridobitev za celoten obalni pas je bila ozkotirna železnica, ki je od leta 1902 povezovala Trst s Porečem ter nekoliko omilila slabo cestno povezavo širšega koprškega zaledja s Trstom.

Čprav Koper v primerjavi s Portorožem ni imel danosti in ambicij za razvijanje turizma, se je ob koncu 19. stoletja že lahko pohvalil z nekaj hoteli z avtomobilskim servisom, dvema kopališčema in številnimi gostišči. Od leta 1908 je v mestu deloval že prvi kinematograf »Elektron«, od leta 1905 pa je imel Koper tudi električno razsvetlavo.

Italijanska zasedba slovenskega primorja in Istre po prvi svetovni vojni oziroma Rapalski pogodbi leta

1920 v gospodarsko življenje današnjega Koprškega primorja ni vnesla bistvenih sprememb. Koper je gospodarsko hiral, rasla je brezposelnost. Kot sedež občine in podprefektore v obdobju med obema vojnama je igral vlogo istrskega nacionalističnega središča. Po italijanski kapitulaciji ter osvoboditvi leta 1945 pa so nastali temelji za politično, družbeno in gospodarsko preobrazbo obalnega območja.

Da Pontejev vodnjak

Koper je bil osvobojen 30. aprila oziroma 1. maja 1945. Po koncu druge svetovne vojne se je v letih od 1945 do 1954 iz njega v Italijo izselila večina avtohtonega prebivalstva. Leta 1947 je bila podpisana Pariška mirovna pogodba, s katero je Koper na podlagi Devinskega sporazuma postal sedež cone B Svobodnega tržaškega ozemlja.

Po podpisu londonskega memoranduma leta 1954 je postal Koper pomembno gospodarsko in politično središče slovenske obale, kar je povzročilo hiter razvoj. Leta 1957 so začeli vzhodno od starega mesta graditi novo пристanišče. Poglobili so plitvo morje Škocjanskega zatoka, izkopani material pa so uporabili za nasipanje plitvin ob obali. S tem so pridobili dovolj ravnih površin za pristaniške objekte.

Luka Koper

Luka Koper se je začela pospešeno razvijati po letu 1967, ko so zgradili 31 kilometrov dolg železniški priključek Koper – Prešnica, ki je povezoval Koper s slovenskim in srednjeevropskim zaledjem. Velik del prometa predstavlja tranzitno blago za srednjo Evropo. Pristanišče je usposobljeno za pretovarjanje različnih vrst blaga za kontejnerski in RO-RO (roll on – roll off) promet, generalno blago, razsuti tovor (žito, rude), tekočine, les in sadje.

Po 1957 se je spremenila nacionalna in socialna struktura prebivalstva, saj se je v mesto priseljevalo prebivalstvo iz slovenskega in jugoslovanskega zaledja. Vzporedno z gospodarsko rastjo so se razvili šolstvo, zdravstvo in kultura. Pomembno je bilo načelo dvojezičnosti in vključevanje pripadnikov italijanske narodnosti v vse oblike javnega življenja.

Kulturne ustanove, ki preraščajo krajevni pomen, so bogata študijska knjižnica, Pokrajinski muzej (od leta 1911), radijska in televizijska postaja. Poleg slovenskih osnovnih in srednjih šol sta v mestu tudi italijanska osnovna šola in gimnazija. Obsežen luški kompleks, novo poslovno središče in nove primestne stanovanjske četrti (Semedela, Žuster-na, Šalara) so močno spremenili podobo mesta. Zgodovinsko mestno jedro z vrsto pomembnih kulturnih spomenikov pa je ohranilo osnovne značilnosti srednjega veka.

Člani društva na strokovni ekskurziji

Koper pa je tudi sedež našega Društva gluhih in naglušnih Koper, ki je medobčinsko društvo in pokriva 10 občin južne Primorske. Osnovna naloga društva je pomoč gluhih in naglušnim osebam, za kar izvajajo različne posebne socialne programe.

Med pomembnimi programi koprškega društva, ki deluje od 16. januarja 1955 dalje, je gotovo usposabljanje za aktivno življenje in delo gluhih in naglušnih, ki zajema vse oblike in vrste pomoči. Društvo ima svoje prostore na Župančičevi ulici 8 v Kopru, kjer deluje pod vodstvom predsednice Antonije Selišnik in sekretarke Sonje Bordon. Povezujejo se in sodelujejo s številnimi organizacijami,

kot so center za socialno delo, zavod za zaposlovanje, osnovne in srednje šole, domovi upokojencev, zdravstveni domovi, družba Racio, zdravniki in drugi. Posebnost koprskega društva je namreč ta, da nudijo pomoč tudi osebam, ki uporabljajo italijanski znakovni govorni jezik, saj delujejo na dvojezičnem območju.

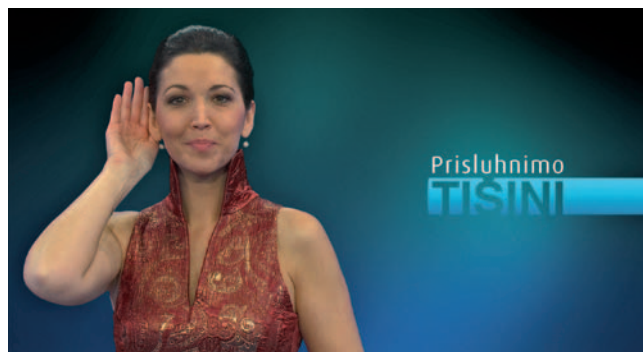
V društvu imajo redna mesečna srečanja, ki potekajo ob sredo in soboto, strokovne ekskurzije z ogledom kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter dediščine, novoletna srečanja, dobro so obiskane delavnice ročnih del in razna predavanja o različnih življenjskih temah. Izvajajo program usposabljanja staršev in svojcev o gluhoti in komunikaciji, pomembna pa je tudi informativna dejavnost, kjer posvečajo pomembno pozornost delu z računalniki, dostopu do interneta, Spletni TV, glasilu Iz sveta tišine in drugo. V te namene imajo urejeno računalniško sobo. Društvo je in zmeraj bo drugi dom gluhih in naglušnih in ima pomembno vlogo za svoje člane.

Prva oddaja Prislunimo tišini

Koper pa je v zgodovini gluhih imel še prav posebno vlogo na področju informiranja in dostopnosti do maternega jezika. Leta 1980 je z velikimi črkami zapisan v zgodovino gluhe skupnosti, saj je bila prav na koprski televiziji tistega leta predvajana prva TV-oddaja v slovenskem znakovnem jeziku Prislunimo tišini. Oddaja je imela širši pomen, saj so TV-signal sprejemali tudi v Rimu. Oddajo so spremljale tudi obmejne države tedanje Jugoslavije, saj so jo povzele vse tedanje nacionalne televizije. Leta 1984 se je preselila iz koprskega studija na nacionalno RTV. Živi še danes in je poleg televizijskega dnevnika najstarejša oddaja, ki je neprekinjeno na sporedu že 35 let.

Danes na območju Kopra živi večinsko slovensko in manjšinsko italijansko prebivalstvo, ki ob dvojezičnosti enakovredno ohranja tako jezik kot vse druge kulturne vrednote italijanske narodnosti. S

Uvodna špica oddaje Prislunimo tišini

prepletanjem spoznanj, izkušenj, interesov in vrednost dveh narodov nastaja specifična bogatejša »kultura ob meji«, ki je kultura sožitja, sodelovanja in prijateljstva med somejaki. Sama podoba starega mesta je s svojo specifično zgradbo še danes dragocen urbanistični spomenik v mediteranskem prostoru. Sprehod po njegovem starem mestnem jedru odkriva slogovno govornico različnih obdobij in dejavno kontinuiteto ustvarjalnih hotenj, ki so v stoletjih oblikovala to zanimivo in privlačno obmorsko središče.

Pretorska palača

Obnovljene zgradbe, ulice in trgi, zlasti Prešernov in Carpacciov trg kot dva najpomembnejša obodna trga, predvsem pa osrednji mestni trg z obnovljeno Pretorsko palačo, Loggio in stolnico s svojimi gotskimi, renesančnimi in baročnimi oblikami, napisnimi ploščami in bogatim heraldičnim okrasjem še danes ohranjajo visoko kvaliteten in dragocen umetnostni ambient, ki vzpodbuja pozornost, radovednost in občudovanje obiskovalcev od blizu in daleč.

Viri:

- www.koper.si,
- www.fckoper.si,
- [Wikipedia](https://en.wikipedia.org),
- [arhiv ZDGNS](http://arhiv.zdgn.si)

Povzel: Adem Jahjefendić

Svetovno prvenstvo gluhih v tenisu

WWW.GLUHI.SI

Gluhi košarkarji poraženi na državnem prvenstvu v ulični košarki

Svetovni kongres gluhih

Kegl osvojil turnir v Brnu

Tadej Enci tretji na evropskem prvenstvu

Zrcalo Tedna
Informativne oddaje z znakovnim jezikom

